

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ANUL VII » NR. 291 » 20 – 26 noiembrie 2010 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

CRONICĂ
DE CARTE

Livius Ciocârlie
par Livius Ciocârlie

Doris Mironescu

„Cu fața la perete aduce ceva nou în remarcabila serie autobiografică pe care Livius Ciocârlie a deschis-o cu *Fragmente despre vid*, în 1992.”

ÎN » PAGINILE 10-11

Copilăria comics-ului american

Dragoș Cojocaru

Pe 12 decembrie 1897, în paginile lui „New York Journal American” apăreau primele aventuri a doi frați, Hans și Fritz, în veșnică luptă cu autoritatea reprezentată aici mai ales de Mama, de „Der Capitan”, un marinar rămas la țarm, și de „der Inspector”, un inspector școlar.

ÎN » PAGINILE 4-5

Octavian Soviany – Viața lui Kostas Venetis

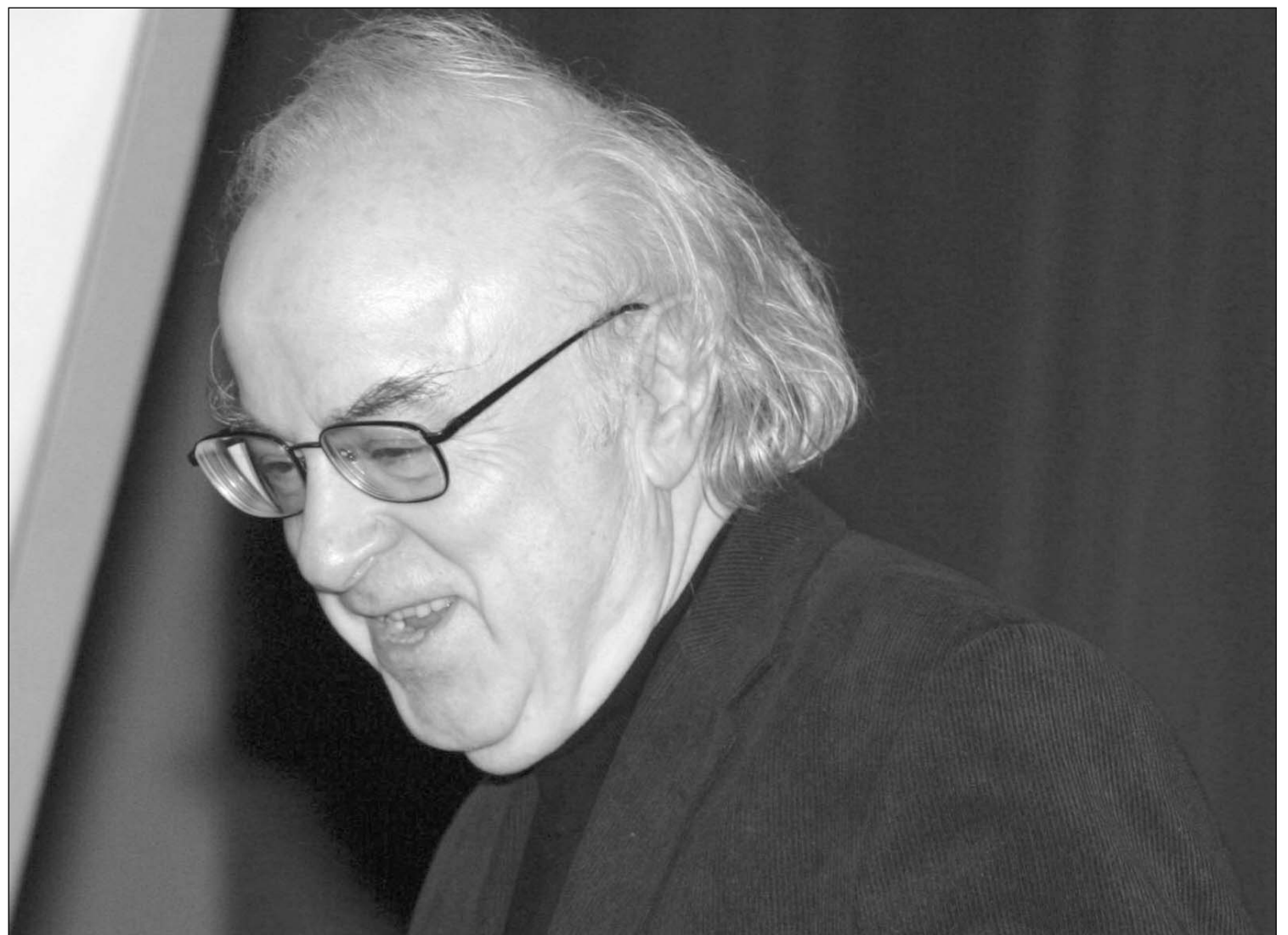
Avanpremieră editorială

Romanul *Viața lui Kostas Venetis* conține o suită de savuroase aventuri ale unui picaro cu identitate scindată – virtual ascet convertit la o religie a viciului. Tânărul Kostas Venetis, care ucenicește în anii copilăriei într-o mănăstire din Grecia de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, cunoaște o spectaculoasă „schimbare la față”...

ÎN » PAGINILE 6-7

NORMAN MANEA, DIN NOU ÎN ROMÂNIA

Dezbaterile publice sînt la noi „tarate” de repudieri ranchiunoase

Înainte de revenirea în România, scriitorul Norman Manea ne-a acordat un interviu în care a acceptat să vorbească din nou despre teme tari ale vieții culturale și politice românești.

Citiți interviul realizat de Alina Purcaru ÎN » PAGINILE 8-9

www.suplimentuldecultura.ro

» Urmărește și comentează articolele din ediția tipărită a revistei și cele mai proaspete știri din actualitatea culturală

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Jucător și antrenor

Lucian Dan Teodorovici

Te întrebi uneori, văzînd cum lucrurile curg parcă puse cu mîna în favoarea președintelui Traian Băsescu, dacă domnia sa este doar norocos sau știe, de fapt, să-și construiască acest noroc. În cazul de față, mă refer la scandalul în care e implicată Poliția. Însă ar fi de dat numărare alte exemple în care l-am descoperi pe Traian Băsescu, imediat după ce-a avut vreo problemă ce ar fi putut lovi o dată în plus în propria imagine, beneficiînd de-o stranie întorsătură a lucrurilor în favoarea sa în chiar domeniul cu probleme.

Să revenim însă. Ține de ridicolul absurd al teoriei conspirației

să vezi vreo implicare a șefului statului în scandalul de la Piatra-Neamț, la momentul său original. Dar e surprinzător să asisti la un scandal cu asemenea reverberații publice la scurtă vreme după ce Traian Băsescu și-a avut propriul conflict cu polițiștii, aceștia din urmă reușind, mai mult, să introducă în conștiința colectivă și-un slogan de forță, acel „Ieși afară, javră ordinară!” lipit ca o pecete în ultima vreme de imaginea președintelui. Reacția domniei sale a fost încă și mai ilară, supărîndu-se pe Poliție ca văcarul pe sat și renunțînd la serviciile polițiștilor care însoțeau coloanele oficiale. Un conflict pe față, din care, așa părea inițial, Băsescu era singurul ce avea de pierdut.

Am discutat cu mulți oameni după momentul cu pricina, iar printre numeroasele păreri una a devenit recurentă: „Parcă-mi sînt mai simpatici polițiștii acum, după toate cele întîmplate”. Trendul de simpatie n-are cum să nu se rupă însă brusc, în momentul în care ne amintim, prin intermediul mass-media, că sistemul e de fapt unul putred pînă în măduva oaselor, că printre polițiștii alături de care empatizam destui sînt în bune relații cu infractorii, cu interlopii. Că aceștia n-aveau de fapt motive să participe la vreo manifestație împotriva reducerilor salariale e o poveste de care nu prea ne mai pasă. Prin intermediul comisariatului Șoric din Piatra-Neamț, cel care, stînd gard în gard cu interlopilor,

pare a fi dezvoltat și o relație strînsă cu aceștia, întreaga poliție se decolorează instantaneu în ochii tuturor. Pentru că domnul Șoric nu e doar domnul Șoric. Domnul Șoric, nevinovat fiind poate doar de numele pe care-l poartă, devine un prototip pentru Poliția română în conștiințele noastre.

Nu, Traian Băsescu n-are cum să aibă nici cea mai mică implicare în ceea ce s-a întîmplat la Piatra-Neamț, nici măcar aceea pe care presa ostilă se străduie să i-o atribuie: crearea condițiilor sociale, poate chiar politice, pentru ce s-a întîmplat acolo. Răfuieli de tip mafiot se întîmplă și în statele foarte dezvoltate, cu sisteme politice puternice. Dar episodul, fără a fi în vreun fel implicat, i-a venit ca o mînușă președintelui. Așa cum, am spus de la început și repet acum, s-a mai întîmplat și în alte cazuri.

Iar dacă tot i-a venit ca o mînușă, președintele s-a și folosit de el. Direct doar în cadrul unei ședințe de guvern, în care

a aruncat răzbunător, dar cu ecou puternic, vorbele: „Băieții au început să facă striptease aruncîndu-și șepcile, iar acum își aruncă caracterul pe toate posturile de televiziune”. Dar poate nu ne mai aflăm cu totul în zona teoriei conspirației în momentul cînd ne imaginăm că de această „dezbrăcare de caracter pe la televiziuni” a polițiștilor președintele nu e chiar străin. Mai ales că ea îi sporește poziția confortabilă.

Scandalul public dintre fostul șef al Poliției române, chestorul Dan Fătuloiu, și actualul șef, chestorul Petre Tobă, izbucnit pe pre-textul Piatra-Neamț, dar se pare mocnit de multă vreme, e o a doua mînușă a președintelui. Mănuși de boxer, căci Traian Băsescu încă n-a elucidat promisiunea din 2004, aceea de a fi jucător, astfel încît ne rămîne nouă libertatea să ni-l imaginăm „jucînd” în orice tip de competiție ne dorim.

Spun asta întrucît, în mod normal, cînd o asemenea dispută

are loc între niște „grei” ai unui sistem, ea nu se produce aproape niciodată public. Dacă la acest nivel cineva este „săpat” de altcineva, intră în funcțiune mecanisme ascunse ochilor noștri, rămîndu-ne doar posibilitatea să orbecăm printre prezumții. Cînd însă izbucnirea conflictului se produce sub privirile noastre, asta se întîmplă pentru că există cineva care ne dorește drept martori. Martori influențabili, firește. Și la cine am putea să ne gîndim, cînd observăm cine trage foloasele?

Norocul președintelui Traian Băsescu e aproape proverbial. Avem însă de-a face nu doar cu un președinte-jucător, ci și cu un președinte-antrenor. Căci, mai bine ca nimeni altul, domnia sa știe să-și antreneze acest noroc. Cum? Ține strict de „secretul profesional” al lui Traian Băsescu. Noi stăm doar și așteptăm rezultatul. Fiind însă un antrenor bun, care joacă numai la rezultat, acesta e destul de previzibil. Într-un fel sau altul, Băsescu cîștigă.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI:

Cu și fără Bologna

Radu Pavel Gheo

De o vreme încoace faimosul sistem Bologna, care reformează învățămîntul universitar, este din ce în ce mai discutat – și mai controversat. Ideea de a comasa studiile universitare în trei ani, urmați, eventual, de doi ani de studii de master, le-a pus probleme atît profesorilor și studenților, cît și celor ce beneficiază ulterior de pe urma activității proaspeților absolvenți, licențiați după sus-pomenitul model. Se vorbește despre nivelul slab de pregătire al absolvenților, de incapacitatea pieței de a absorbi numărul de licențiați scoși de nenumăratele universități românești, de stat sau (mai ales) private și, în consecință, de creșterea accelerată a numărului șomerilor cu diplomă de facultate. Nu știu dacă problemele sînt provocate de sistemul Bologna sau de forma lui adaptată, pe care o putem numi liniștit „sistemul România”, dar e cert că idealul educației superioare și prestigiul absolventului de facultate s-au făcut fărîme, din vina nu știu cui.

Așa că prefer să descriu, pentru cine nu știe sau nu-și aduce aminte, vechiul sistem, cel care introducea la un capăt studenții admiși după un examen terifiant și scotea la celălalt capăt absolvenți

istoviți și puțini. Folosesc aici cazul particular pe care îl cunosc, cel al Facultății de Filologie, devenite între timp de Litere.

Admiterea însemna o concurență destul de dură între cîteva sute de absolvenți de liceu (noi am fost, parcă, vreo cinci-șase sute) pe șazeci-șaptezeci de locuri. Întreaga Facultate de Filologie avea în total cam două sute de studenți în toți anii de studiu. La examen nu conta nici un fel de notă anterioară: nici de la bacalaureat, nici din timpul liceului. Există un examen oral preliminar, care elimina vreo sută de candidați, și trei examene scrise. Cînd se afișau notele, în ordine descrescătoare, fericții care se vedeau „deasupra liniei” și deveneau studenți își conștientizau statutul superior, cucerit cu greu. (Iar concurența la Filologie era floare la ureche față de cea de la Medicină.)

Așa cum am spus, facultatea dura patru ani, iar în orar se strîngeau aproximativ cincizeci de ore săptămînal – adică de luni pînă sîmbătă. După revoluție, cînd s-a trecut la cinci ani de studiu, numărul orelor săptămînale s-a redus și el corespunzător, ajungînd la treizeci și ceva. Încă era mult, dar era suficient ca să acopere întreaga materie, concepută – așa cum era – exact pentru perioada respectivă. Se puteau aprofunda

autori, perioade, domenii de studiu, se desfășurau seminare la care – fiind doar cîte douăzeci într-o grupă – fiecare student trebuia să scrie și să susțină cîte o lucrare științifică (la fiecare materie importantă), iar profesorii își șiau mai toți studenții după nume. Cum, teoretic, urma să devenim cu toții profesori, se făceau și ore de pedagogie, metodică și practică pedagogică – multă practică pedagogică. Mergeam în licee și gimnazii, asistam la ore ținute de profesorii din școală, apoi analizam, întrebam, eram întrebați și, în fine, ne venea rîndul să predăm și noi. Conform foii matricole, am făcut 480 (patru sute optzeci!) de ore de practică pedagogică. Asta înseamnă cel puțin jumătate de an dedicat doar practicii predării – fără a lua în calcul metodică, pedagogia, cursurile teoretice și examenele.

Dar era timp. Cinci ani însemnau suficient timp pentru a le face pe toate încet, așezat și eficient. Și, cum am spus, eram puțini. Într-un semestru fiecare profesor putea dedica destul timp fiecărui student în parte. Probabil că asta se reușește acum doar în anii de master.

Parcă am vrut să dau de înțeles că sistemul anterior era mai eficient. Iată, cunoștințele erau aprofundate temeinic, studenții erau bine pregătiți pentru viitoarea lor profesie... Și totuși mai tîrziu, la examenul de definitivat în învățămînt, am întîlnit doar opt din cei șazeci de colegi de facultate. Cred că majoritatea celorlalți renunțaseră la învățămînt. Iar după vreo doi ani am renunțat și eu.

SUPLIMENTUL LUI JUP

FOTO: Victor Ștefan

Ce se întâmplă când copiii merg la culcare...

Critici literari, profesori și studenți de la Facultatea de Litere și Jurnalism au fost prezenți miercuri, 17 noiembrie, în Sala Senat a Universității „Al.I. Cuza” din Iași, la dezbateră „Drumul de la publicistică la literatură și înapoi”, susținută de Radu Pavel Gheo alături de invitații săi: Emanuela Ilie, critic literar, Loredana Opăriuc, preparator doctorand la catedra de Literatură a Universității ieșene, și Alex Savitescu, lector universitar doctor la Departamentul de Jurnalism și Științe ale Comunicării.

Georget Costiță

Dezbateră a fost urmată de lansarea oficială a celui mai recent roman al lui Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!*, apărut în colecția „Ego. Proză” a Editurii Polirom. Primul care a vorbit despre carte și despre scriitor a fost Alex Savitescu, care l-a prezentat pe Radu Pavel Gheo drept una dintre cele mai înverșunate voci din publicistica românească a falsei separații între tineri și bătrâni din literatură, pornind de la faptul că pe un site care preluase comunicatul de presă acesta era descris ca fiind un „tînăr publicist și scriitor”. Alex Savitescu a precizat că scriitorul reușește „să țină steagul sus

în publicistica românească” prin faptul că „este unul dintre foarte puținii autori care au umor, și nu numai că are umor, are și sarcasm. E un personaj pe care, nu de puține ori, atunci când îl citesc, îmi amintesc de agilitatea editorialiștilor britanici. E un om care are o obsesie constantă în privința folosirii corecte a limbii române, e unul dintre oamenii pe care, așa cum spune el la un moment dat, îi cam mănîncă în pix”.

Discuția a derivat mai apoi către romanul *Noapte bună, copii!*, care în opinia Loredanei Opăriuc „are o mare calitate pe care romanele actuale au cam pierdut-o, și anume naturalitatea. Nu o să găsiți în romanul acesta substantive cocoșate de zece adjective sau alte găselnițe ornante care să sufoce cititorul”.

Romanul transformă cititorul sceptic într-unul simpatetic

În privința conținutului, Loredana Opăriuc a asigurat publicul că le va plăcea deoarece surprinde candoarea copilăriei, surprinde bătrâni care aproape că sînt figuranți, iar „replicile lor sînt puține și esențiale și în mod sigur ei funcționează în această carte

„PUBLICISTICA E O SURSĂ DE VENIT”

Cum se împacă publicistul cu scriitorul?

La mine se împacă. Nu știu dacă asta nu este caracteristica culturii europene în general. La noi cam toți scriitorii sînt și publiciști, pentru că a rămas imaginea scriitorului ca intelectual care trebuie să se implice în viața cetății, concept cu care eu sînt de acord. Știu că în Franța și Germania sînt scriitorii care sînt și publiciști. E foarte greu să trăiești din scris în România, mai degrabă trăiești din publicistică decît din scrisul unei cărți. Și atunci publicistica e o sursă de venit. Mai rămîn bineînțelese traducerile.

Ce se întâmplă după ce merg copiii la culcare?

Cred că atunci se poate întîmpla orice. Se pot întîmpla lucruri minunate sau lucruri groaznice. E lumea lor, a copiilor, nu ne mai putem amesteca orice s-ar întîmpla, dar se poate întîmpla orice. Adulții nici nu își dau seama, oricum nu văd, noaptea copiilor li se poate întîmpla orice, bine sau rău.

ca un semnal că vizibilul se termină și începe invizibilul, mai important și mai interesant pentru fiecare în carte”.

„Romanul are capacitatea rară de a-l transforma pînă și pe cel mai sceptic cititor într-un cititor simpatetic”, a spus despre carte criticul Emanuela Ilie, adăugînd că „substanța romanului este tristă, gravă, pe alocuri chiar sumbră. Există în roman secvențe care se clarifică abia peste cîteva zeci de pagini și asta te face să citești cartea absorbit pagină cu pagină”.

Radu Pavel Gheo i-a invitat pe cei prezenți să îi adreseze întrebări, „în loc să încep să vă spun ceva și când se face ora să plecăm, plecăm. Nu știu cît sînt de bun ca scriitor, dar în mod cert sînt mai prost vorbitor decît scriitor; mie mi-ar fi mult mai ușor dacă m-ați întreba ceva și eu v-aș răspunde”.

» **„Copilăria nu se schimbă. Remarcam niște fetițe în fața blocului care jucau exact aceleași jocuri care se jucau și acum mulți ani: ața, șotronul și altele. La un moment dat au folosit și expresii pe care le foloseam și noi. Se schimbă numai recuzita, dar am senzația că trăirile specifice rămîn de la generație la generație.”**

SCURTĂ ISTORIE A BENZII DESENATE:

Copilăria comics-ului american

În primul episod al acestei scurte istorii, povestea noastră a ajuns abia la sfîrșitul secolului al XIX-lea, cînd benzile desenate își începeau timid apariția în paginile marilor cotidiane americane, iar Yellow Kid, personajul lui Richard Felton Outcalt, semna actul de naștere al BD-ului modern. În acest al doilea episod, rămînem în Statele Unite unde, vreme de aproape trei decenii, o adevărată industrie avea să fie creată.

Dragoș Cojocaru

„Odată cu Yellow Kid, BD-ul a început să fie produs industrial, a devenit o cultură de masă”, afirma Thierry Groenteen, director al Muzeului Benzii Desenate din Angouleme. Într-adevăr, sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul următorului aveau să însemne o perioadă de uriașă evoluție, ajutată de concurența acerbă între marile cotidiane americane și de dezvoltarea noilor tehnologii tipografice.

Suplimentul de strip-uri

Inventarea tiparului rotativ, a linotipiei și a fototipogravurii avea să propulseze cu adevărat presa americană în era industrială, mai ales în mâinile unor magnați precum William Randolph Hearst și Joseph Pulitzer.

Banda desenată avea să profite din plin de concurența acerbă dintre ziarele acestor doi „moguli” – „New York World” al lui Pulitzer și „New York Journal”-ul lui Hearst – căci, pe lângă știrile senzaționale pe care aceste cotidiane se băteau să le ofere cititorilor, proprietarii lor au ideea, pentru a-și fideliza publicul, de a introduce în paginile suplimentelor de duminică acele desene umoristice cunos-

cute ca „funnies”. Aceste pagini purtau numele de „comic supplement”, de unde și denumirea de „comics” de mai tîrziu. Se publicau desene umoristice, dar autorii acestora au început, în timp, să creeze anumite personaje recurente, apoi să își spună poveștile în două sau mai multe casete, creînd astfel „comic-strip”-urile. Succesul lor a făcut ca patronii ziarelor să decidă apariția strip-urilor în fiecare zi a săptămîinii, ediția de duminică nefăcînd altceva decît a relua strip-urile publicate în ultimele șase zile și adăugîndu-le un „bonus”.

Cei cinci părinți fondatori

The Yellow Kid, eroul de la finalul episodului precedent, a fost unul dintre primele „funnies”. A fost creat în 1895 de Richard Felton Outcalt, unul dintre desenatorii de la ziarul „The World” al lui Joseph Pulitzer, ca personaj într-un cartoon de o singură casetă numit *Down Hogan's Alley*, o imagine în alb-negru. La scurtă vreme după prima apariție, tipograful lui „The World” au început să facă experimente cu cerneluri colorate și, ca test, s-au folosit de desenele lui Outcalt, adăugînd galben pentru cămașa lungă în care era îmbrăcat puștiiu chel din cartoon. Yellow Kid se născuse.

În acest timp, la ziarul rival, „Journal American” al lui Hearst, un tînar de 25 de ani numit James Swinnerton publica desene cu titlul *Little Bears* pe care avea să le transforme iute într-o serie cu o popularitate enormă numită *Mr. Jack*, al cărei erou era un tigrul burlac și mare iubitor de flirturi.

Outcalt și Swinnerton sînt poate bunicii comic-strip-ului american; unii alt desenator avea să îi revină meritul de a crea primul strip modern.

Pe 12 decembrie 1897, în paginile lui „New York Journal American” apăreau primele aventuri a doi frați, Hans și Fritz, în veșnică luptă cu autoritatea reprezentată aici mai ales de Mama, de „Der Capitan”, un marinar rămas la țarm și de „der Inspector”, un inspector școlar. Strip-ul se numea *The Katzenjammer Kids*, fiind creat de un emigrant german numit Rudolph Dirks și desenat vreme de 37 de ani, pînă în 1949, de Harold H. Knerr. Dirks se inspirase din *Max și Moritz* al lui Busch, dar în paginile lui „Journal” avea să se producă o mică revoluție în BD: pentru prima oară replicile personajelor erau scrise în interiorul unor bule ce își găseau loc în fiecare casetă. În plus, Dirks și Knerr spuneau povestea în mai multe casete decît se obișnuia, făcînd din *Katzenjammer Kids* prima bandă desenată demnă de acest nume.

Succesul a fost uriaș și, în buna tradiție americană, a dus și la bătălii în săli de tribunal – Dirks avea să îl părăsească pe Hearst și să continue să publice, concomitent cu „Journal”, o altă versiune numită *The Captain and the Kids* care avea să continue pînă în 1979. *Katzenjammer Kids* se publică și astăzi în paginile marilor cotidiane, în syndicate, fiind astfel cel mai bătrîn și mai longeviv comic-strip. Avea să fie transformat în film (primul, cu actori, datează din 1898, de dinaintea de apariția strip-ului!) și în seriale de animație.

Pe frontul „războaielor galbene”

Hearst, Pulitzer, Outcalt, Swinnerton și Dirks au sădit sămînța viitoarei industrii americane a comics-urilor, iar roadele aveau să se vadă curînd, ajutate tot mai mult de noile tehnici care permiteau tiparul în patru culori. Strip-urile publicate de ziare au început să se bucure de un succes enorm și să apară în mai toate cotidianele americane. Curînd, s-a înregistrat o cerere uriașă de noi serii și de noi artiști. În goana după audiență, Hearst și Pulitzer au început

o adevărată bătălie (numită „The Yellow Wars”, „Războaiele galbene”, de la „yellow journalism”, stilul de presă senzaționalistă practicat de cele două cotidiane). Magnații de presă nu se dădeau în lături de la nimic pentru a ademini vedetele editoriale și artistice ale rivalului. Evident, artiștii de strip-uri au fost și ei prinși în aceste războaie de presă.

Pentru a exploata mai bine acest succes, Hearst a creat în 1912 agenția International News Service, rebotezată doi ani mai tîrziu ca King Features Syndicate. Obiectivul agenției: vînzarea către ziarele din toată lumea a benzilor desenate ale

Fals tratat gastronomic

„Bucătăria noastră populară nu se reduce la mămăligă, borșul de chitici, pe care atît de pitoresc îl descrie Calistrat Hogaș, nici la bureții coptși în spuză, călugărește, sau la halcaua de carne tăvălită-n schinduf și pîrjolită pe jăratec. Știu bine că nici ciorba pescărească din Deltă, căreia marele nostru povestitor, Mihail Sadoveanu, îi zice, cu un intraductibil ton, triplă esență de pește, nici sarmalele, pîrjoalele și alte bunătăți nu-s de lepădat. Dar există la poporul român cîteva procedee culinare, născocite parcă anume pentru a

uimi pînă și pe cel mai sceptic locuitor al acestei planete”.

Cînd scria „Gastronomicale” sale, de unde este și citatul de mai sus, Păstorel (Al.O.) Teodoreanu nu avea nici cea mai vagă idee despre minunățiile culinare ce-aveau să ne cadă-n farfurie prin 2010. Nici el, nici imaginarul său prieten Costache nu aveau cum să intuiască, nici măcar după cîteva păhărele de pelin, în ce mari aventuri se vor băga condimentele și preparatele noastre mai mult sau mai puțin tradiționale. Într-o singură privință, Păstorel a avut o premoniție

fantastică (pentru că tot sînt la modă previziunile și pronosticurile existențiale!): „născocelile” și combinațiile care fac din perimetrul românesc un spațiu la fel de fabulos ca tărîmurile științifico-fantastice.

Să luăm, de exemplu, mărul. Nu, evident, nu l-am „inventat” noi: nici în bucătărie, acolo unde stă la loc de cinste într-o sumedenie de mîncăruri (de la tocănițe și pîrjoale pînă la salate și murături), nici în medicină (acolo unde se folosește pentru tot felul de afecțiuni mai mult sau mai puțin respiratorii). Pentru

fericirea de a-l folosi trebuie să întocmim o lungă listă de mulțumiri, pe care o deschidem cu babilonienii și asirienii și o încheiem cu romanii și grecii.

Să ne îndreptăm apoi atenția asupra tobei. Și s-o punem la loc de cinste, în topul alimentelor care ne – scuzați! – mitraliază colesterolul. Nici pe asta n-am inventat-o noi, pentru că, probabil, mai multe popoare au avut inspirația să îndese, într-un stomac de porc golit, freat și spălat, tot felul de măruntaie și accesorii ce fac parte din ansamblul hardware al suinei. Ar fi și culmea să spunem că noi, românii, am inventat porcul, nu?

Să ne oprim puțin și asupra unui alt preparat gargantelic:

LA LOC teleCOMANDA
Alex SAVITESCU

șoricul. Șoricul, așa cum îi spunem noi, moldovenii, șoricul, aruncat ca atare din coardele vocale de domnii de mai la sud de Carpați. Este cît se poate de clar că nici pe asta nu l-am brevetat noi, căci se vor fi gîndit și alții mai mari și mai deștepți să facă măcar două operațiuni cu pielea porcului: s-o supună acțiunii briciului (doar dacă nu vor fi și preparate delicioase cu pîr) și, apoi, celei a focului (pîrlit, fiert și tot ce ne iese

extrem de bine, de la taica Hefaistos încoace).

Bun, o să spuneți, și atunci de ce ne plictisești cu chestiile astea? Ei bine, pentru că sîntem singura nație din lume în stare să scoată un preparat din folosirea, laolaltă, a Mărului, Șoricului și Tobei. Și măcar domnul Șoric de la Neamț ar putea invoca, drept scuză, un alt citat din Păstorel: „Nu este cronicar, ci papagal/Cel ce repetă cu nerușinare/Prozaice rețete culinare/Așa cum le-a găsit în manual”.

căror drepturi erau deținute de Hearst. După acest model aveau să fie create în scurtă vreme și alte agenții: United Feature Syndicate, New York News Syndicate, Field Newspaper Syndicate, McNaught Syndicate etc.

Una dintre marile schimbări aduse de agenție a fost aceea că autorul strip-ului este doar un angajat al „sindicatului”, el putând fi înlocuit în orice moment de alt autor care să ducă mai departe seria, un principiu care continuă și astăzi la marile edituri americane.

Pe de altă parte, mulți au încercat să scoată comics-urile din paginile ziarelor și ale suplimentelor duminicale pentru a le duce în propriile lor reviste. Una dintre primele încercări este și cea a lui George Delacorte care a scos în ianuarie 1929 o primă revistă de bandă desenată, „Funnies nr 1”. Nu a avut succesul scontat, revista a decedat la numărul 36, dar nu înainte de a publica strip-urile Victoriei Pazmino, prima femeie autor de comics.

Eroi pentru toată familia

Succesul popular a fost terenul fertil pe care o adevărată industrie a strip-urilor a înflorit vreme de aproape trei decenii. O industrie care diferea de ceea ce se întâmpla pe Vechiul Continent – dacă în Franța, să zicem, banda desenată era în primul rând pentru copii, comic-strip-urile americane erau consumate de adulți și, în același timp, de întreaga lor familie. De aceea, strip-urile au fost iute numite „family strips”, erau în principal umoristice și aveau ca subiect comun noul „american way of life”. Astfel, primele decenii de viață ale BD-ului din SUA vor fi, de fapt, o „eră a funnies-urilor” care avea să se termine abrupt, în lacrimi, pe 24 octombrie 1929, Joia Neagră a Marii Depresii.

Până atunci însă, daily-strip-urile și-au trăit era de aur. În această perioadă au apărut numeroși artiști, unii rămași în istorie, alții uitați azi, și numeroase serii. Se publica în cantități greu de închipuit – în primii ani de după 1900 existau cam 150 de serii publicate în syndicate în ziarele din toată

America, pe lângă alte zeci și sute de strip-uri care nu au reușit să iasă din paginile ziarelor locale.

Apar titluri care au intrat în legenda benzii desenate: *Bringing Up Father* (1913), povestea unui cuplu de nou-veaux-riches desenată de Geo McManus.

În 1918, Franck King începe povestea unei familii tipice americane în *Gasoline Alley*, serie ce avea să dureze până în anii '50. *Winnie Wrinke*, povestea unei femei emancipate, imaginată de Martin Brenner, apărea în 1920 în paginile lui „Chicago Tribune”. Avea să fie primul BD american tradus și publicat în Franța sub titlul de *Bicot*.

În plin capitalism american victorios, Harold Gray o crea, în 1924, pe *Little Orphan Annie*, un BD clasic ce și-a încetat apariția abia în 2010. O bandă desenată a cărei eroină, sâraca orfană Annie, și companionul ei Oliver „daddy” Warbucks obțin tot ce vor prin o voință puternică și un excelent simț al afacerilor. Acest BD a fost deseori folosit de Gray pentru a-și expune ideile sale politice conservatoare, ceea ce a făcut să fie deseori arătat cu degetul ca reacționar.

O tînără „logodnică a Americii” apare în 1930 – „Blondie”, desenată de Chic Young, urmată în același an de o adevărată bombă sexy, celebra „Betty Boop”, creată de Bud Counihan, prima eroină de BD cenzurată la cinema în 1932 din cauza formelor provocatoare și a fustei extrem de scurtă.

Mai mult decât personaje de strip, Betty este în primul rând un personaj celebru de desen animat la fel ca și Popeye. Pe veselul marin de spanac îl știm din seria de animație a fraților Fleisher. El a fost creat însă de Elzie Crisler Segar, un autor de BD care a debutat în „Chicago Herald” cu benzi desenate avînd ca erou pe Chaplin. Segar l-a inventat pe Popeye ca personaj secundar în *The Thimble Theatre* (pe 17 ianuarie 1929) și avea să își impună eroul ca personaj al propriei serii de strip-uri. După moartea timpurie a autorului în 1938, seria avea să fie continuată de alți autori. Azi, Popeye este în continuare o valoare: numai în 2008, comerțul cu

produse derivate avînd ca erou pe celebrul marinar a fost estimat la suma de 1,5 miliarde de dolari.

În fine, era „funnies”-urilor s-a încheiat odată cu debutul sub formă de BD al unui extraordinar personaj de animație, Mickey Mouse, șoricelul lui Walt Disney. Primul strip difuzat de King Features Syndicate a fost scris de Disney însuși și desenat de Ub Iwerks. Cîteva ani mai tîrziu, excelentul desenator Carl Barks avea să realizeze seriile cu Donald, inventîndu-l și pe unchiul acestuia, avarul Scrooge Duck.

lubirile lui Krazy Kat

Tot în aceeași perioadă, George Herriman, un creol din New Orleans, a început să publice în „New York Evening Journal” un nou strip: *Krazy Kat*, una dintre primele povești cu animale. *Krazy Kat* nu este însă o poveste simplistă, ci un strip în egală măsură amuzant și poetic, lejer suprarealist, iar calitățile lui l-au transformat într-un favorit atât al iubitorilor de BD, cât și al multor critici de artă.

Seria lui Herriman spune o curioasă poveste „de dragoste” între personajul principal, o pisică neagră de sex incert, șoarecele Ignatz și cîinele polițist Offissa Bull Pupp. Kat este îndrăgostit de Ignatz, acesta detestă pisica și îi aruncă în cap cărămizi (pe care Kat le ia drept semne de afecțiune), iar Offissa este silit să intervină pentru restabilirea ordinii.

Personajele au apărut inițial în altă serie, *The Dingbats*, unde Kat și Ignatz erau personaje de „subsol”, la fel ca pisica și șoarecele din *Leonard*. Cînd a fost ca cei doi să devină eroi în propriul lor strip, multora li s-a părut că subiectul nu e prea potrivit pentru paginile de umor, însă Hearst era deja fan și i-a acordat lui Herriman libertate artistică deplină și un contract pe viață.

În ciuda faptului că seria *Krazy Kat* nu a avut un succes uriaș, ea a devenit repede preferata cercurilor intelectuale. În 1922, ea a fost adaptată sub forma unui spectacol de balet pe muzică de jazz care a fost jucat ca casa închisă și a fost primit cu cronici entuziaste. A fost, evident, adaptată și ca serie de

animație, fără a crește însă interesul publicului pentru strip. A rămas însă preferata cercurilor intelectuale, iar astăzi este considerată drept una dintre cele mai bune și mai importante benzi desenate din istorie.

Exploratorul Lumii Viselor

În toată această perioadă de copilărie a comics-urilor, seriile au avut ca principal ingredient umorul. A existat însă un autor care a avut curajul să încerce altceva. Un adevărat pionier al benzii desenate și al desenelor animate.

În 1905, cititorii lui „New York Herald” aveau să îl cunoască pe *Little Nemo in Slumberland*, creație a desenatorului american Winsor McCay, un strip diferit de ceea ce se găsea de obicei în paginile de „funnies”. McCay inventa aventurile unui băiețel care, în fiecare noapte, pătrunde în lumea viselor – o lume suprarealistă, deseori amenințătoare în care poți îmbătrîni peste noapte, poți fi zdrobit de ciuperci uriașe sau poți fi transformat în maimuță. Toate aceste aventuri, care se termină cu trezirea micului erou (în ultima casetă a fiecărui strip), au ca scop găsirea Slumberland-ului, regatul viselor, undemicul Nemo a fost chemat de regele Morpheus pen-

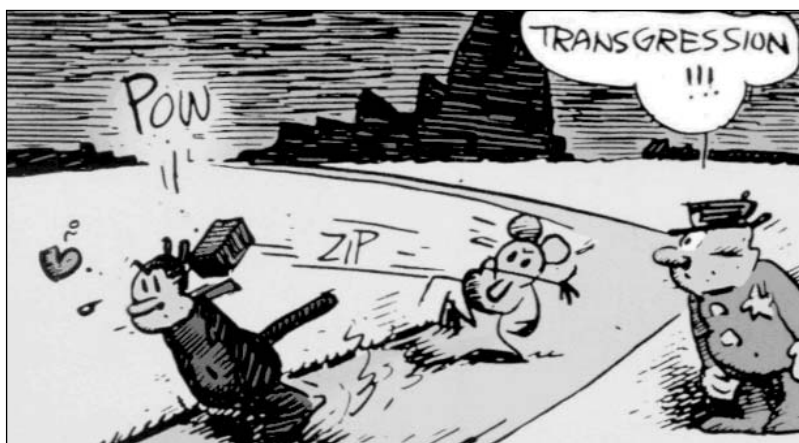
tru a fi tovarăș de joacă al Prințesei.

Opera lui McCay, care se adresa mai ales unui public adult, nu a fost extrem de populară la vremea ei și a dispărut în cîteva ani din paginile ziarelor, dar a avut suficienți fani cît să fie transpusă, în 1908, într-o piesă muzicală, compusă de Victor Herbert. A fost una dintre primele BD moderne, fiindcă McCay și-a permis să ducă mai departe ce începuseră confracții săi: a folosit sistematic bulele de text, a utilizat la maxim suprafața paginii creînd casete cu dimensiuni variabile, adaptate la nevoile poveștii. Fără a mai pomeni de desenul extraordinar, într-o manieră foarte „art nouveau”, și gamele cromatice complexe.

Nu este de mirare că astăzi opera lui Winsor McCay este ținută la loc de cinste, drept una din capodoperele celei de a 9-a arte, iar mari autori precum Moebius sau Hayao Miyazaki au recunoscut influența acestui autor asupra operei lor.

De asemenea, Winsor McCay a fost unul dintre pionierii animației – filmul *Dinozaurul Gertie*, realizat în 1914, fiind considerat unul dintre precursorii operei de mai tîrziu a lui Walt Disney.

» În anii '20, George Herriman a început să publice un nou strip: *Krazy Kat*, una dintre primele povești cu animale. *Krazy Kat* nu este însă o poveste simplistă, ci un strip în egală măsură amuzant și poetic, lejer suprarealist, iar calitățile lui l-au transformat într-un favorit atât al iubitorilor de BD, cât și al multor critici de artă.

din 19 noiembrie

www.portretulluptatorului.ro

Octavian Soviany – Viața lui Kostas Venetis

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din romanul *Viața lui Kostas Venetis* de Octavian Soviany, care va apărea în curând în colecția „Proză” a Editurii Cartea Românească.

– Fragment –

În timp ce beizadea Mihalache se uita prin condica adusă de Manoil și sfătuia pe șoptitele cu omul său de încredere, privirile mele se mutau dintr-o parte într-alta a încăperii, uimindu-se de risipa de bogății în mijlocul cărora huzurea stăpînul palatului.

Prea sărăcăcioasă nu fusese nici casa lui Yussuf de pe malul Bosforului, dar era departe de a se întrece în podobe și dichiseli cu iatacul lui beizadea Mihalache.

Pe vremea aceea eram încă foarte neștiutor în ceea ce privește lucrurile de preț ale bogătanilor, dar îmi dădeam totuși seama că obiectele grămădite în camera boierului prețuiau o avere. Închipuie-ți, fiule: eram un puiantru de grecotei sărăntoc, deprins mai mult cu chiliile posomorite ale călugărilor, care puneau pentru prima dată piciorul într-un

asemenea sălaş boieresc, pe care gusturile alese ale lui beizadea Mihalache îl împodobiseră cu toate deșertăciunile, așa că tot ce vedeam mă cutremura de uimire.

Aveam să aflu mai târziu, chiar din gura boierului, că întreaga agoniseală – a lui și a neamului său – era dobândită prin jaf și prin tâlhărie. Truda unor clăcași, care nu puteau să-și câștige prin munca lor nici măcar boțul rece de mămăligă, bănuțul văduvei și moștenirea orfanului, silnicia, omorul, fâptuit ba cu pumnalul, ba cu otrava, trădarea și viclenia stăteau la temelia averii lui beizadea Mihalache.

Mă uitam uluit la tot ce vedeam, la patul cu perdele de mătase cernită, pe care era pictată cu argintiu o teastă uriașă de mort, la chiupurile de cristal și de porțelan în care vesteau soiuri

necunoscute de flori, la marile dulapuri cu geam burdușite de cărți legate în piele de Cordoba, la scaunele imense ca niște tronuri arhieresti și la iataganele ce se încrucișau pe pereți, la pianul enorm și întunecat, căruia nu-i știam încă rostul și care mi se părea că seamănă cu un catafalc, la cele două viori care odihneau pe perne de catifea după cristallul unei vitrine, la ciubucurile turcești, cioplite din lemn prețios, la policandrul cu turturi strălucitori de cleștar și la cupele de Murano.

Nicăieri nici o candelă, nici o icoană.

În schimb, pe peretele din fața mea atârna, într-o ramă poleită cu aur, o cadră înfricoșătoare. Drept în mijlocul ei, un bărbat în șalvari sîngerii, cu pieptul și brațele goale, ridica de păr capul tăiat al unui bătrîn, cu barba și sprîncelele colilii, care avea chipul prelung și obrăjii osoși ai lui beizadea Mihalache. Bătrînul ținea ochii larg deschiși, iar privirea lui mohorîtă părea că te țintuiește cu ură, mocnind de mînie și de dorință de răzbunare. Trupul său descăpăținat, îmbrăcat în veșminte de purpură brodată cu aur, zăcea la picioarele gîdelui, care își pusese pe el laba desculță și tuciuire, ce părea să înainteze spre privitor, stropită toată cu picături mărunte de sînge.

Mă uitam la capul tăiat al bătrînului, cînd am auzit vocea răgușită a lui beizadea Mihalache rostindu-mi apăsat numele.

În timp ce mă cerceta, boierul se juca cu un șirag de mătănii făcute din lemn negru de abanos.

Mi-a spus că aflase din oameni despre priceperea mea nemaipomenită la jocurile de cărți și că a hotărît să-mi pună meșteșugul la încercare. E gata să arunce pe masa de joc o sută de mii de napoleoni.

Pesemne că mă uitam ca un smintit la beizadea Mihalache, în timp ce mă sileam să-l lămuresc că eu nu-s decît un copil sărăntoc, sluga unui birtăș din mahalaua Calicilor și n-am cum să joc pe atîta bănet.

Pe buzele albe ale boierului sclipi iarăși o zîmbră disprețuitoare.

Tu o să joci pe inima ta – șuieră către mine cu vocea lui răgușită.

Ne-am așezat la masa de joc, iar degetele subțiri ale lui beizadea Mihalache împărțiră egal între noi cincizeci de fise de cazinou. Apoi boierul puse pe masă un pistol turcesc, bătut în pietre strălucitoare, făgăduindu-mi că îmi va zbură creierii la cea dintîi încercare de viclesug.

Mi-am făcut semnul crucii cu limba și am încercat să iau seama la joc. Norocul nu părea să fie deocamdată prietenul meu, dar nici amicul lui beizadea Mihalache. Mult timp nu ne intrară decît niște perechi pricajite, iar cîștigul – unul șontorog și ghebos, de mai mare batjocura – trecea pe rînd de la unul la celălalt. Atunci am încercat să-mi adun toate puterile sufletești – cele cu care îmi cîștigasem pe vremuri renumele de vindecător și dobîndisem stăpînire peste șerpia lui Abdulah –, socotind că țaria voinței poate frînge și încurca toanele întîmplării. Și pentru prima oară de cînd începuserăm să jucăm, am îndrăznit să privesc drept în ochiul ghețos al boierului.

Am băgat de seamă atunci, în timp ce mă sileam să apuc norocul de ceafă, făcîndu-mi-l slujnic, că beizadea Mihalache nu clipea niciodată. Era în stare să-și stăpînească în chip desăvîrșit toate mișcărilor, iar pe fața lui – care trebuia să era rece ca o bucată de marmură – ai fi căutat în zadar contracția vreunui mușchi sau zvîcnetul vreunei vinișoare.

Un ful de dame, apoi un careu de valet, pe care nu le-am mai cules din mîneca hainei, mi-au întărit încrederea că voi putea să-l dovedesc în cele din urmă pe boierul cel chior. Acesta juca chibzuit ca un cămătar din Podul Calicilor, nu plătea decît atunci cînd se simțea sigur pe carte, și totuși, grămăjoara de fise din fața mea începuse să crească. Tîmplele îmi zvîcneau cu putere, iar nebunia cîștigului începu să

pună stăpînire pe mine. Nu-mi dezlipam privirea nici un moment de la ochiul boierului, care parcă-și mai pierduse din strălucire, căpătînd – sau era doar o părere a mea? – albastrul întunecat al cernelii.

Auzeam din cînd în cînd, de undeva din spatele meu, tusea uscată a lui Manoil, care isca pe obrazul lui beizadea Mihalache, cu fiecare prilej, o strîmbătură de nemulțumire. În vreo două rînduri m-am simțit ipștit să întorc capul și să-l privesc peste umăr pe secretarul boierului, care își ștergea gura cu batista lui murdară de sînge, țintuindu-și asupra mea căutătura plină de suferință. La un moment dat mi s-a părut chiar că Manoil încearcă să-mi facă niște semne misterioase, care, chiar dacă nu le pricepeam tîlcul atunci, îmi dădeau un fior de neliniște.

Dumnezeu îmi luase însă mințile: încet-încet mi-am pierdut cumpătul și am început să dublez și să triplez poturile, tot mai încrezător în steaua mea norocoasă. Dar, în ciuda lipsei mele de chibzuință, norocul rămînea de partea mea, făcîndu-mă să mă umflu în pene și să-mi pierd pînă și ultima brumă de judecată. Iar cînd m-am pomenit servit din prima mîină cu patru popi, am avut nesocotința să pun la bătaie tot cîștigul din fața mea, crezîndu-mă mai tartor decît toți tartorii jocurilor de cărți.

Nu făcusem însă nici o scofală: popii mei au trebuit să se ploconească în fața celor patru ași din mîna lui beizadea Mihalache, care, fulgerîndu-mă cu o privire neagră ca smoala, mi-a spus că nu sînt bun de nimic și că urmează să-mi ia neîntîrziat inima în stăpînire.

Nu încăpea nici o îndoială, ochiul boierului nu mai era acum albastru, ci negru și mă privea într-un chip atît de cumplit, încît mi s-a făcut părul măciucă.

N-am fost umilit niciodată atît de amarnic ca în ziua aceea.

Crezusem că povestea cu inima fusese o glumă, dar trebuie să știi, fiule, că beizadea Mihalache nu glumea niciodată.

Mi-a spus că urmează să port de acum înainte pe trup semnul cu care își însemna el caii și vitele, căci îi devenisem rob și rob aveam să-i rămîn pînă la moarte.

Oricînd va avea trebuință de mine, mă va chema să-l slujesc, așa cum îl mai slujesc și alți mulți, foarte mulți oameni, pe care izbutise, prin felurite mijloace, să-i ia în robie.

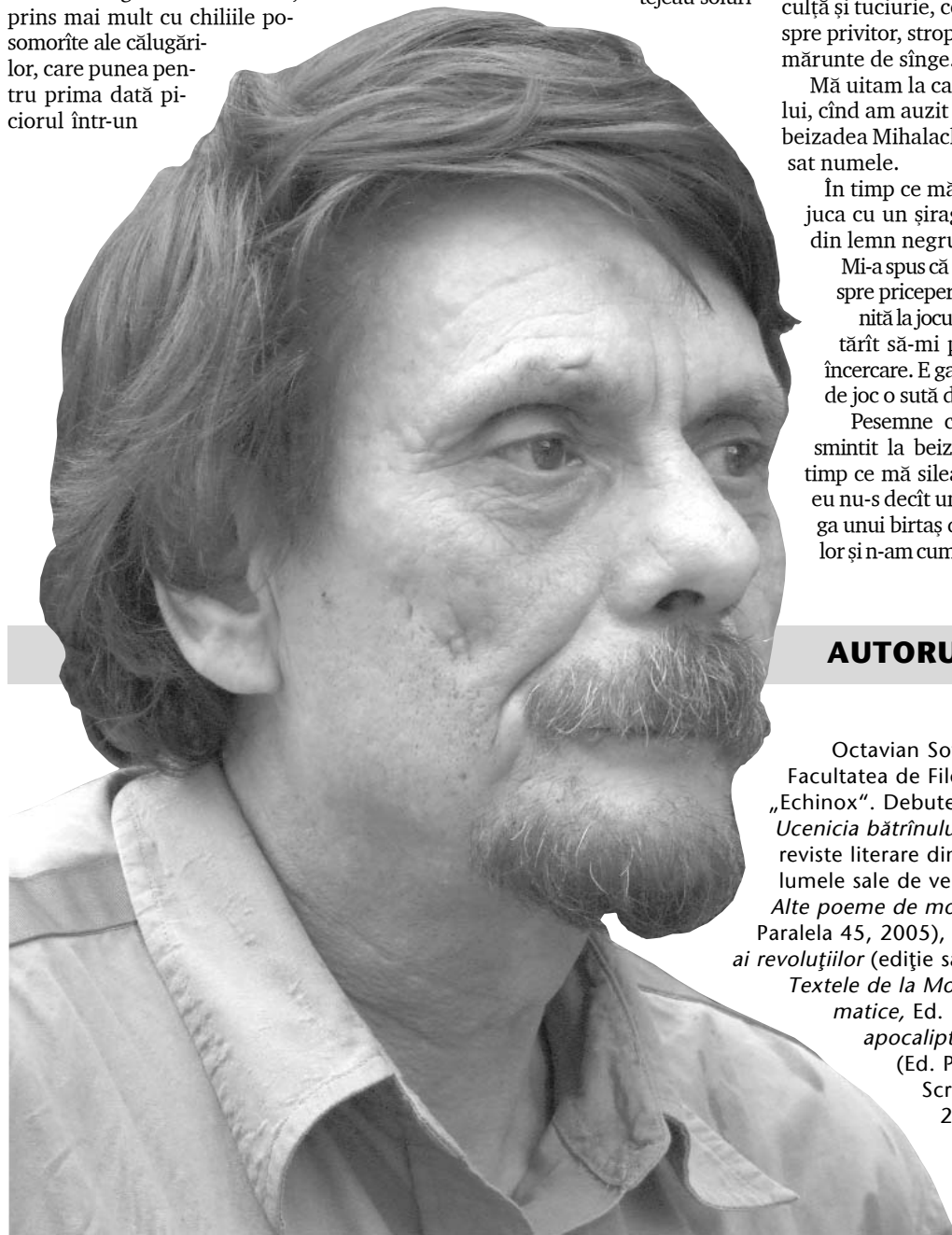
Și în timp ce îmi spunea toate vorbele astea, boierul se însuflețea tot mai tare, iar chipul său palid se acoperea de un soi de roșeață bolnăvicioasă. Se cuvenea să știu că pretutindeni, în palatele boieresti și-n cocioabele sărăntocilor, viețuiesc o grămadă de inși însemnați cu pecetea lui beizadea Mihalache, care îi duc la împlinire fără crîcnire poruncile și pentru care voia lui prețuiesc te mai mult decît voia lui Dumnezeu.

Acum boierul cel chior filfia din mîini, tropăia din picioare, iar strigătele lui se auzeau pesemne în tot palatul.

AUTORUL

Octavian Soviany s-a născut la 23 aprilie 1954 la Brașov, a absolvit Facultatea de Filologie de la Cluj și a făcut parte din redacția revistei „Echinoc”. Debutază în 1983 la Editura Dacia cu volumul de versuri *Ucenicia bătrînului alchimist*. A colaborat de-a lungul anilor la principalele reviste literare din România cu poezie, proză și critică literară. Printre volumele sale de versuri se numără: *Cartea lui Benedict* (Ed. Vinea, 2002), *Alte poeme de modă veche* (Ed. Pontica, 2004), *Scrisori din arcadia* (Ed. Paralela 45, 2005), *Dilecta* (Ed. Cartea Românească, 2006) și *Marii oameni ai revoluțiilor* (ediție samizdat, seria *no name*, 2009). A mai publicat romanul *Textele de la Monte Negro* (Ed. Pontica, 2003), teatrul (*Cinci poeme dramatice*, Ed. Palimpsest, 2005) și critică (*Textualism, postmodernism, apocaliptic I*, 2000, II, 2001, Ed. Pontica); *Apocaliptica textului*, (Ed. Palimpsest, 2008). A obținut trei premii ale Asociației Scriitorilor din București pentru poezie și critică (1994, 2001, 2008). A fost tradus în franceză, spaniolă, engleză, germană, maghiară, polonă, italiană, slovenă. A susținut numeroase lecturi publice în țară și străinătate.

Mai multe informații pe blogul personal al autorului: www.octaviansoviany.wordpress.com

Apoi l-a chemat la dînsul pe Manoil, care încremenise într-un colț al salonului, în așteptarea poruncilor, i-a smuls redingota și i-a desfăcut cămașa, arătîndu-mi pe pieptul acestuia, în timp ce tremura ca în toiul unui atac de epilepsie, urma fierului roșu: o stea în cinci colțuri.

Așa m-am pomenit însemnat cu pecetea lui beizadea Mihalache.

Nici nu și-a isprăvit bine boierul drăceasca lui cuvîntare, că patru haidamaci tuciuiri, chemați cu o bătaie de palme, au năvălit în iatac și m-au legat fedeleș. Degeaba m-am zbătut, degeaba am urlat, degeaba am cerut îndurare. Ți-petele mele, hohotele mele ascuțite de plîns n-au iscat din ochiul negru ca smoala al lui beizadea Mihalache decît fulgere de dispreț.

Am fost tîrît pe lungile coridoare ale palatului, burdușit cu pumnii în coaste, izbit peste fălci, potopit cu sudalmele cele mai îndrăcite. Manoil încerca să țină pasul cu slugile care mă purtau în grabă spre nu știu ce loc de pierzanie; îl simțeam alergînd în urma noastră și îl auzeam rugîndu-i pe zbirii boierului să se poarte mai blînd, căci nu-s decît un copilandru încă necopt, lipsit de minte și de vîrte.

Atunci mi-am adunat toate puterile și mi-am pus nădejdea în Dumnezeu, hotărît să îndur fără crîcnire cazenele pe care mi le rînduise boierul cel mărunțel.

M-am trezit în cele din urmă în curtea din dos a palatului, pe tăpașul din fața fierăriei, trîntit la pămînt de gealații lui beizadea Mihalache, care mi-au smuls surtucul și cămașa, în timp ce, aplecat deasupra mea, Manoil încerca să mă îmbărbăteze și îmi umezea din cînd în cînd buzele cu o ștergură.

Cînd am zărit fierul roșu pe care un munte de țigan, cu pieptul și brațele acoperite de peri negri și deși, tocmai îl smulsese cu ditamai cleștele din vatra încinsă, o transpirație rece mi-a inundat mădularele.

Ghicindu-mi spaima, Manoil mă îndemna acum să trag o înghițitură din clondirul cu rachiu tare de prune pe care mi-l apropiase de buze.

Am sorbit o dușcă zdravănă, dornic să-mi amortesc simțurile răvășite de groază.

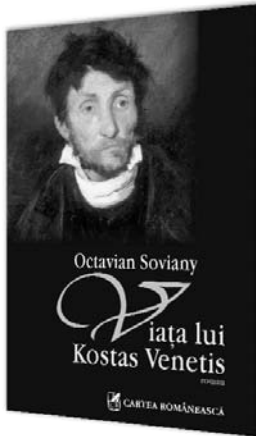
În dosul unei ferestre perdeluite mi se părea că ghicesc umbra subțiratică a boierului.

Apoi am simțit, undeva deasupra inimii, o arsură năpraznică și am leșinat de durere.

CARTEA

Romanul *Viața lui Kostas Venetis* conține o suită de savuroase aventuri ale unui *picaro* cu identitate scindată – virtual ascet convertit la o religie a viciului. Tînărul Kostas Venetis, care ucenicește în anii copilăriei într-o mănăstire din Grecia de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, cunoaște o spectaculoasă „schimbare la față”: invertit demonic (cu orgolii de supraom nietzscheean), străbate spații dintre cele mai variate – cunoaște mizeria și fascinația Istanbulului, pitorescul unui București ce amintește de atmosfera din *Princepele* și din *Săptămîna nebunilor*, efervescența Parisului revoluționar, splendoarea Vienei, melancolia Veneției, mișcîndu-se prin medii felurite, de la pegră tavernele la cercurile nobiliare.

Poveste despre inițierea întru Rău, în care Sodomia și jocul intertextual, violența și notația răsfațat calofilă, kabalismul și mitul conspiraționist, ficțiunea și documentarismul, crima și complexe oedipiene se îmbină în urzeala unei istorisiri inițiatice deghizate în thriller, *Viața lui Kostas Venetis* se plasează în linia decadentilor de acum un veac. Dincolo de luxuria acțiunii și pitorescul descrierilor, cititorul este invitat să descopere taina vieții lui Kostas Venetis și pe romancierul Octavian Soviany, care egalează acum și pe teren prozastic binecunoscutele sale performanțe poetice.

Pînă în zorii zilei următoare, am zăcut, mai mult mort decît viu, pe crivatul îngust din cămăruța lui Manoil, care mi-a oblojit toată noaptea arsura cu tot felul de leacuri.

Durerile se mai ogoiseră, dar aveam fierbințeală și eram bîntuit de vedenii.

Îl vedeam înaintea ochilor pe părintele Makarios, cercetîndu-mi cu vîrfurile degetelor, semnul de pe piept în timp ce clătina din cap cu tristețe. Barba și părul îi încărunchiseră și încerca să-mi spună ceva, probabil un cuvînt de mustrare, dar dintre buzele sale, decolorate acum ca acelea ale lui Manoil, nu ieșea decît un soi de behăitură. Pe urmă l-am văzut desfăcîndu-și rasa călugărească și dezgolindu-și pieptul, pe care am putut desluși, cu uimire și scîrbă, pecetea lui beizadea Mihalache. Mi s-a năzărit apoi că sînt înhămat, alături de părintele Makarios și de mulți alți călugări necunoscuți, care purtau cu toții pe piept semnul boierului, la o căruță uriașă, încărcată cu bolovani, pe care ne sileam din răsputeri s-o urnim de-a lungul unui drum mocirlos, cum fuseseră, la vremea războiului, drumurile Bulgariei. Niște soldați în uniforme turcești călăreau alături de noi și ne înțepau din cînd în cînd cu sulitele lor scurte, căutînd să ne ni-

merească mai cu seamă în ochi. Mulți dintre noi înaintau acum prin noroiul care ne ajungea pînă la genunchi cu orbitele podidite de sînge și cînd l-am văzut pe părintele Makarios cu un ochi prelins pe obraz, blestemîndu-l amar-nic pe Dumnezeu, am strigat atît de tare prin somn, încît Manoil a crezut că mi-a sosit ceasul din urmă.

» „Cînd păcătosul are revelația sacrului, nimic și nimeni nu-l mai pot întoarce. Cam așa e și cu scriitorul: o să vă lingeați pe degete cu limba română a lui Octavian Soviany, curgătoare, spumoasă, arhaică și nervoasă, o să chefuiți și-o să suferiți odată cu personajele lui retro și cu pasiunile lor sfișietoare în cel mai savuros roman de epocă din literatura română recentă.” – Alexandru Matei

„CEEA CE PUBLIC ACUM E DOAR ÎNCEPUTUL UNEI POVEȘTI”

„Am conviețuit șapte ani.

Mai întîi a fost doar un nume, descoperit de Nora Luga, într-un cimitir mărginaș dintr-o capitală occidentală. Apoi a devenit o umbră care s-a furișat în paginile romanului *Textele de la Monte Negro* și în cîteva din poemele mele. Uneori mi s-a părut că îl zăresc, cu părăria lui neagră trasă pe ochi, prin fumul gros

de țigară din nu mai știu ce loc de pierzanie bucureștean, la ore de noapte tîrzii; ba într-un rînd, chiar mi-a arătat unul din vestitele sale numere de iluzionism. Astfel că umbra s-a făcut încet-încet trup, iar după aceea poveste. Am scris șapte ani la această istorie, întrerupînd și reluînd, ca într-o relație în care nu ești sigur de

celălalt și, de la un punct încolo, nici de tine însuși. Am fost mereu chinuit de gândul că nu voi izbuti să-i duc povestea la bun sfârșit. Iar atunci cînd deveneam tot mai conștient de puțînătatea puterilor mele de romancier mi se năzărea că-i aud rîsul sarcastic, confirmîndu-mi lipsa harurilor de povestaș și recomandîndu-mi parcă

să mă apuc de grădînit sau de contabilitate. Ceea ce public acum e doar începutul unei povești, căreia mă întreb dacă o să-i dau vreodată de capăt. Și mă mai întreb de asemenea, la fel ca unul dintre personajele acestei hagiografii: *oare ce s-ar fi ales de mine dacă nu l-aș fi întîlnit niciodată pe Kostas Venetis?*” – Octavian Soviany

În fiecare joi, de la ora 19

Cele mai noi și interesante albume de jazz sunt aduse de Berti Barbera la Radio România Muzical

Emisiune cu arhivă audio online

Radio România Muzical se aude în FM (97,6 și 104,8) live online www.romania-muzical.ro

CORUL DE COPII 65 ANI

DIRIJOR: VOICU POPESCU * LA PIAN: CAMELIA CHIȚIBEA DUMINICĂ * 14 NOIEMBRIE 2010 * ORA 18.00

INVITAȚI DE ONOARE:

CORUL SOUND DIRIJOR: VOICU POPESCU
CORUL MADRIGAL DIRIJOR FONDATOR: MARIN CONSTANTIN
CORUL PRELUDIU DIRIJOR: VOICU ENĂCHESCU
CORUL ACADEMIC RADIO DIRIJOR: DAN MIHAI GOIA

PREZINTĂ: SORINA GOIA

Norman Manea: Dezbaterile la noi „tarate” de repudieri

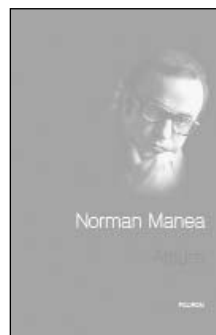
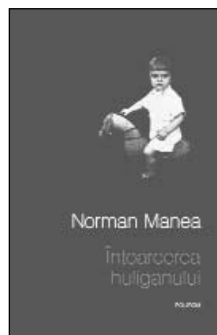
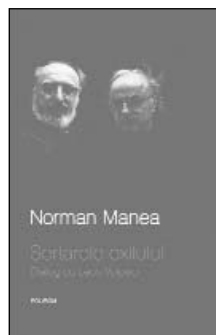
Înainte de revenirea în România, Norman Manea a acceptat să vorbească din nou despre teme tari ale vieții culturale și politice românești – de la dialogul Herta Müller-Gabriel Liiceanu, la funeraliile lui Adrian Păunescu, dar și despre oameni și întâmplări de suflet: emoțiile pe care i le trezesc vizitele în țară, prietenii cu Antonio Tabucchi sau Philip Roth și curiozitatea de a discuta cu tinerii.

Interviu realizat de Alina Purcaru

Spuneți, în dialogul purtat cu Edward Kanterian (Curierul de Est. Dialog cu Edward Kanterian, seria de autor Norman Manea, Polirom, 2010 – n.r.), că

România a rămas, cum spunea Gregor von Rezzori, o țară suprarealistă. Pu-teți, vă rog, să dezvoltați, concret, acest diagnostic, cu referire la actualitatea culturală și politică din România?

Ar fi multe, prea multe de spus... și poate că nu e chiar o întâmplare că avangarda literară românească a fost „protocronia”,

nici că „teatrul absurdului” a avut, prin Eugen Ionescu (mare admirator al lui Caragiale și Urmuz), și rădăcini românești. Dacă vreți însă un exemplu din realitatea imediată, m-aș referi la două evenimente recente, contradictorii, ca atâtea altele din viața noastră politică, socială, culturală și care au ocupat cam toată

atenția presei: dialogul Herta Müller-Gabriel Liiceanu și decesul poetului Adrian Păunescu. Reacția audienței de la Ateneu putea fi citită ca un oprobiu adus „adaptabilității” românești, inclusiv a intelectualității care rareori a reacționat față și ferm contra dictaturii. Adulația populară (ca să nu mă mai refer și la „onorurile militare” sau marile elogi dinspre clasa politică) la adresa fostului tribun ubicuu al ceaușismului ar arăta, dimpotrivă, o mare îngăduință, nu față de lipsa de curaj și revolta anti-comunistă, ci chiar față de un colaboraționism profitabil și nu rareori abject. Este asta realism, realism magic, mitic (de la Mitică!!), mistic, absurd sau găsim alte calificative? Vă las libertatea să optați.

nu totdeauna fericite avute de mine aici. Antonio și cu mine ne-am întâlnit de câteva ori după aceea, am făcut planuri tot mai concrete de lucru, dar am fost deviate de alte urgențe. Ne reîntîlnim, probabil, în ianuarie în apartamentul lor din Paris și sperăm să începem scrisul.

Ați fost mereu atent la controversele fierbinți ale momentului, pe care în câteva rînduri le-ați și provocat. Cum apreciați modul în care se desfășoară polemica pe tema rezistenței prin cultură, reaprinsă în spațiul public românesc de dialogul dintre Herta Müller și Gabriel Liiceanu de la Ateneul Român?

Lipsesc, cred, cordialitatea, dorința sinceră de a înțelege poziția celuilalt și de a scruta, cu onestitate, viața sub dictatură, cînd eram cu toții proprietatea Statului și a Partidului, dar nu eram chiar toți la fel. Unii erau securiști sau membri la diverse nivele ale „Forței Conducătoare”, alții erau adversari latenți sau codificați, alții și-au riscat integritatea și tot așa. Dacă cei aproape 4 milioane de membri de partid, deloc identici și în nici un caz o masă uniformă de culpabili, și-ar explica azi, sincer (eventual, anonim), intrarea în Partidul celor mulți, poate am avea un tablou variat și autentic al situației, deloc simple, dinaintea exploziei din 1989. Din păcate, dezbaterile, controversele, confesiunile publice sînt la noi „tarate”, așa zice, de resentiment, interese egoiste și imediate, repudieri ranciunoase. Ar fi greu să ne imaginăm o operație de introspecție ca în Africa de Sud, după Apartheid, deși s-ar potrivi unei țări care se proclamă religioasă.

„MI-AȘ FI DORIT MAI MULT TIMP PENTRU ACTIVITATEA TEATRALĂ DIN BUCUREȘTI”

Există cărți sau autori importanți pentru dumneavoastră pe care ați vrea să-i faceți cunoscuți cititorilor români prin traduceri?

Din cîte vîd, activitatea editorială din România este formidabilă și sectorul de traduceri este dinamic, variat, excelent. Editura Polirom, ca să mă refer la editura probabil cea mai importantă, are un palmares impresionant de traduceri. Invidiabil pentru orice mare editură din lume. Nu cred că așa avea de contribuit cu prea mult eu însumi la această frenetică și atît de profesională producție de carte.

Vorbiți cu afecțiune și atașament despre Philip Roth și spuneți că v-a dat toate cărțile în manuscris să le citiți și să vă spuneți părerea. Ce titluri preferați, unul de la celălalt, și cum reușiți să discutați eventualele schimbări, cu manuscrisul în față?

Philip are un enorm avantaj față de mine și în această privință; eu nu pot să-i arăt manuscrisul românesc și să discut cu el elaborarea cărții. Am cîteva amintiri semnificative despre cărțile sale în curs de elaborare și dialogul nostru, cu unele accente

speciale la *Sabbath's Theater* – poate cea mai riscantă și deci, după definiția lui Faulkner, cea mai admirabilă aventură livrescă a sa –, dar și la *The Dying Animal* pe care mi-a și dedicat-o. Philip se află acum într-o senectute extrem de productivă, a publicat cărți cam la fiecare doi ani, e drept că de dimensiuni mai mici, dar deloc mai puțin interesante decît marile sale romane precedente. Cărțile mele sînt în „cargou”, incert al transportului și transplantului, dar m-am bucurat de adeviziunea sa ulterioară la ele.

Vi s-au organizat o mulțime de evenimente cu prilejul acestei noi vizite în România. Pentru care dintre ele aveți cele mai multe emoții? Pentru ce altceva v-ați mai dori să aveți timp cît sînteți în țară?

Mi-aș fi dorit mai mult timp pentru activitatea teatrală din București, pentru alte evenimente culturale curente. Cît despre întîlnirile programate, le aștept cu interes pe toate, mai ales cele cu tinerii. Emoțiile sînt greu de prevăzut, m-am obișnuit însă cu incertitudinea.

Vorbiți, în același volum, de două proiecte în care v-ați fi angajat, în beneficiul culturii române: un colegiu de arte liberale la Cluj și relansarea lui Enescu, printr-o inițiativă care să implice reorganizarea arhivei, conservarea, inclusiv rezolvarea problemelor legate de drepturile de autor. Ambele s-au poticnit, din varii motive. Astăzi însă ați mai încerca, în România, astfel de colaborări, dacă nu cu instituții ale statului, măcar cu echipe de oameni cu care împărtășiți afinități?

M-am angajat în aceste două proiecte esențiale pentru cultura română, în ciuda faptului că eram pe-atunci atacat și calomniat continuu în țară. Vroiam totuși să încerc ceva major, de dincolo de ocean, în folosul României. Vă asigur că ar fi avut un real efect pozitiv. Acum sînt după această experiență și la altă vîrstă. Nu cred că mă mai pot angaja într-o acțiune atît de incertă și acaparantă.

La ultima venire în România, ați călătorit prin țară împreună cu scriitorul Antonio Tabucchi și cu soțiile. Înțeleg că ați plănuț să scrieți o carte la patru mîini despre acest drum. Ce i-a bucurat cel mai mult pe prietenii dumneavoastră la această vizită și ce se aude cu cartea?

Prietenii mei au fost fermecați de frumusețea țării și mișcați de emotivitatea mea, în ciuda experiențelor, pe care le știau,

le publice sînt ri ranchiunoase

care să vă consolideze, pe fundamente teoretice, critica sistemului pe care l-ați părăsit?

Realitatea zilnică oferea ea însăși o lectură formatoare esențială și poate suficientă. Deceționat de dogma marxistă și de continuarea ei leninist-stalinistă, tiranică, care a produs aberația „socialismului real“, am căutat, firește, lecturi din gânditori și istorici liberali, democrați, ideologi ai libertății și respectului sacru față de individ. Nu în ultimul rînd, literatura însăși, fixată tocmai pe scrutarea destinului individual și contradicțiilor sale.

Cum ați descoperit Germania, prima oprire după plecarea din România? Înțeleg, tot din volumul de convorbiri cu Edward Kanterian, că atmosfera, în mediile intelectuale, era stîngistă. Cum ați perceput acest mediu, ca intelectual venit dintr-o țară care a văzut ororile radicalismelor și dinspre stînga, și dinspre dreapta?

Oamenii care trăiesc în Occident nu au avut de confruntat dictatura comunistă, ei se luptă zilnic cu greutățile societății democratice, modernă, capitalistă, intens competitivă. În ciuda prosperității, nemulțumirile nu sînt puține, nici confuziile. În plus, în cazul Germaniei amintirile dictaturii naziste sînt încă intimidante pentru mulți și pendulul a virat firesc spre stînga. O stîngă necomunistă, social-democrată, în genere, deși cu unele reminiscențe de marxism în mediile intelectuale și universitare, poate, mereu în căutarea unui stimulent de critică și revoltă contra stagnării și a suficienței. Realitatea din fosta RDG a vindecat iluziile multora, dar nu ale tuturor.

Ce cărți vă interesează astăzi și, în ce privește strict literatura recentă, cum alegeți un titlu din avalanșa de cărți care se publică și se traduc în SUA?

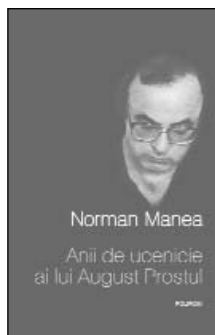
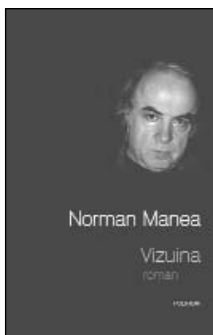
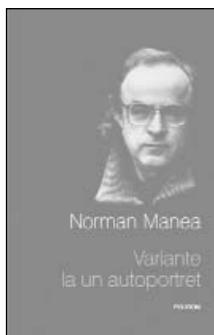
Mărturisesc, cu enorm regret, că nu mai am timp de citit, ca altădată. Urmăresc

însă prin presă, cît pot, viața literară americană și nu numai, sînt orientat asupra titlurilor proeminente sau controversate. De citit, citesc mai ales pen-

tru cursurile mele și cărțile care îmi sînt trimise de prieteni, editori, interlocutori.

New York, 10 noiembrie 2010

NU RATAȚI ÎN NUMĂRUL VIITOR

Victor Rebengiuc: „Pentru mine, profesia de actor este cel mai bun medicament”

Interpretează rolul principal în filmul lui Călin Peter Netzer, *Medalia de onoare*, care a intrat pe ecranele românești în 12 noiembrie: un pensionar, fost combatant în război, pentru care o medalie comemorativă primită din greșală e pastila efervescentă care îl scoate din amorțeală, făcîndu-l să guste demnitatea pierdută. Victor Rebengiuc nu îl demonizează pe Ion I. Ion care și-a turnat fiul la Securitate înainte de '89 pentru că vroia să fugă din țară și care a votat cu Vadim, ci îl umanizează. Se vede și de pe ecran, și din interviul pe care îl puteți citi în numărul viitor al revistei noastre.

Despre actorie

„Pentru mine, profesia de actor este cel mai bun medicament. Dacă mă doare capul, tușesc, strănut, am temperatură, mă dor șalele, cînd intru în scenă am uitat de tot și mă simt perfect. Asta e cea mai bună chestie pentru mine. Aicea mă descopăr pe mine, aicea mă frămînt. Îmi place cînd descopăr un rol, pentru că pleci de la o chestie, de la niște cuvinte scrise pe o hîrtie, și nu știi unde te poate duce.”

Despre personajul Ilie Moromete

„Eu îl vedeam și pe bunicul meu în personaj. De multe ori Moromete mi l-a sugerat pe tata mare, și l-am văzut ca un fel de omagiu pe care i-l aduceam lui. Am avut o relație foarte frumoasă cu bunicul meu... Îl chema Tudorică. Ca pe băiatul meu – acesta a fost alt omagiu pe care i-am adus.”

Despre interviul acesta

„...Numai prostii am spus. Cînd o să citesc, o să mă apuce nebunia. Mai bine aș tăcea din gură, să mă ascund undeva să nu mai dea nimeni de mine. Pe cuvîntul meu că nu glumesc. Dacă oamenii sînt curioși, să vină să mă vadă la teatru sau la cinema. Eu nu sînt Monica Columbeanu. Nu sînt Simona Senzual, deși aș vrea...”

Livius Ciocârlie par Livius Ciocârlie

Într-un text publicat în revista „Orizont”, în numărul din octombrie, Livius Ciocârlie își evaluează cu detașare cele mai recente două volume, *Cartea cu fleacuri* și *Cu fața la perete*, și mărturisește a trăi un sentiment de sfârșit de partidă; emoția scriitorului care trăiește scrisul ca pe o aventură a dispărut: „Înaintam ca prin întuneric. E bun, nu e bun? E carte, nu e carte? Cu ultimele două volume am depășit această fază. Nu-mi place să mă prefac. Știu că unul – fleacurile – e mai bun, celălalt mai slab. Nu mai are haz să continui”.

Doris Mironescu

Cartea pe care îmi propun să o comentez aici ar fi deci inferioară. Și totuși, această carte aduce ceva nou în remarcabila serie autobiografică pe care Livius Ciocârlie a deschis-o cu *Fragmente despre vid*, în 1992. Chiar dacă temele majore ale autorului au fost și rămân aceleași: individualitatea, eșecul, bătrînețea, chiar dacă și aici se păstrează obiceiul de a întîrzia asupra problemei propriului destin, la adăpostul autoponegririi voioase, cu totul nou mi se pare protocolul comentariului care suprapune mai multe texte scrise în epoci diferite.

O confesiune-autoanaliză-investigație autobiografică din tinerețe

Cu fața la perete duce epopeea fragmentară a bătrîneții, *magnum opus*

ironic al lui Ciocârlie, mai departe decât pînă acum. Dialogul cîrcotaș început cu mai mult timp în urmă cu tot felul de autori atinge în volumul de față un fel de culme în partea de început, *La două mîini*. Asta pentru că aici autorul nu mai adnotează cărți de Cioran, Valéry și alții, ci se adnotează pe sine. E de mirare că miza nu a atras atenția comentatorilor, mai toți (laolaltă cu autorul însuși, mă tem) convinși că e un text eșuat. Și totuși, există aici un scenariu de un deosebit interes. Livius Ciocârlie își recitește o confesiune-autoanaliză-investigație autobiografică din tinerețe, operație cu atît mai aventuroasă cu cît nu i se dau coordonatele temporale: manuscrisul găsit, nedatat, a fost uitat mult timp într-un fund de sertar.

Travaliul începe cu sentimentul de dezamăgire de după ce autorul pierde câteva pagini scrise pe calculator printr-o manevră inabilă a butoanelor de ștergere. Personajul se înfățișează încă de la început într-o postură nemăgulitoare, pregătit să lucreze doar ca să nu aibă senzația că pierde timpul, depășit de tehnologia care-l înconjoară, intimidat de existență, de fapt, așa cum îl cunoaștem și din cărțile anterioare. Situația e sugestivă, dar pare anume montată în text. Deși un protocol implicit al onestității comandă întregă carte, nu putem să nu recunoaștem modelul livresc: ne aflăm în plină convenție romantică a manuscrisului găsit, dublată de incidentul postmodern al manuscrisului pierdut de pe ecranul calculatorului. „Paginile memorialistice fără început și sfârșit” din fundul sertarului erau și ele, culmea convenției manuscrisice, un comentariu pe marginea unui alt fragment autobiografic, și mai vechi, cu caracter, la rîndul lui, de autocomentariu, vorbind despre niște poeme scrise în liceu. Înțelesul acestei palimpsestice suprapunerii de manuscrise, care ar face deliciul oricărui poetician al metatextului, e abisal și pune pe gînduri: cine scrie de fapt o autobiografie, orice autobiografie? Cîtă încredere se poate avea în eul autobiografic, atunci cînd acesta este un om mult mai tînăr decît ai devenit tu, lipsit de experiențele tale și de figura pe care ai dobîndit-o între timp? Vorbind despre tine însuși, despre cine vorbești, de fapt?

Toate întrebările sînt legitime și antrenează de cîteva decenii reflecția teoretică asupra literaturii nonficionale. Este sigur că orice încercare de rememorare pune problema fidelității memoriei

și că, implicit, orice concepție asupra identității mononucleare a eului este amendată de sumedenia de fisuri descoperite de gîndirea secolului XX. Numai că Livius Ciocârlie retează mult mai simplu stupoarea naratologică. Autorul e unul singur, același profesor timișorean, critic și eseist convertit la o literatură idiosincronică, seducătoare, elegantă și plină de humor mai ales în jurnalele publicate după 1990. Iar acesta nu înțelege să se dezică de sine însuși cel care a fost odată, nici de adolescentul care dedica versuri pasionale „Norvegiei” în anii ’50, nici de intelectualul din anii ’80, datat autoanalizei cu o voluptate lexicală și teoretică oarecum excesivă (psihanaliză, comparatistică, teoria receptării, Barthes, Derrida), taxată retrospectiv cu umor. Dacă apare ironie în evocarea carierei ratate de poet în adolescență, ea nu vizează versurile proaste, ci imaginea falacioasă despre sine și iluziile esențialiste ale tînărului („Mi-am făcut o idee pudică și nici un pic profesională despre literatură, ca mod de a fi al singurătății”). În schimb, fragmentele autoanalitice mai vechi, scrise prin anii ’80, împărtășesc aceleași teme mari ale literaturii autoreflexive a lui Livius Ciocârlie pe care le cunoaștem încă din *Fragmente despre vid*. E de mirare că în autocomentariul său există urme de sarcasm, ca și cum autorul ar începe să-și deteste vechiul eu. Să fie vorba de o dramă, de un divorț de istoria personală?

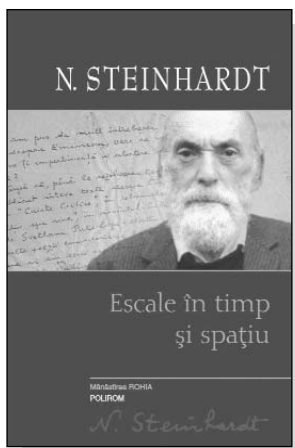
Livius Ciocârlie, un diarist de tip oriental

Cred că singura dizarmonie între Ciocârlie cel de pe la 50 de ani și autorul de acum e una stilistică. Însă esențială. Livius Ciocârlie credea încă, în fragmentul din 1982 pe care-l comentează în volum, că se pot ocoli poncifele de gîndire, că se poate scrie „alb”, fără

contaminare de clișeele vorbirii curente. Ciocârlie cel de astăzi îi refuză însă celuilalt această eleganță și îl cenzurează prompt, cu cruzime, mai ales acolo unde i se pare că trece prea aproape de clișeu: „Vitală nevoie de pauză, ca să se refacă energia (*creatoare!*) și pentru ca, obscur, să se prepare (*noi și noi*) idei”. Ceea ce nu învățase încă autorul *Marilor corespondențe* și avea să aprofundeze autorul *Caietelor lui Cioran* era că nu există un stil neutru, mai ales atunci cînd vorbești despre lucruri vii. Memorialistul din 1982 putea încă să implice, prin maniera sa de a scrie, că individul poate fi abstractizat, redus la idee, transformat în schemă. Cel de astăzi știe că asta e o erezie și încearcă să compenseze prin bufonadă: „Tot ce facem e iremediabil pentru că ne modelează. Este cumințe să nu ne hazardăm în ce ne depășește. (*Asta așa-i. Totuși, astăzi va trebui să mă hazardez pînă la Obor, să aduc de acolo un brad de Crăciun!*)”.

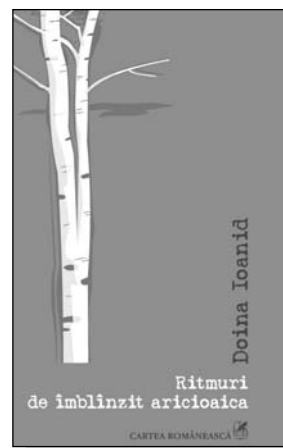
Cu asta, ajung la definiția pe care mi-o propusese: Livius Ciocârlie e un diarist de tip oriental, pasionat de înțelepciune, oricîte ghilimele i-ar atașa cuvîntului, spre disculpă. Lucru cu atît mai surprinzător cu cît criticul acut și fin, conectat la teoria franceză de ultimă oră, din *Realism și devenire poetică*, era un veritabil occidental, eventual un Mitteleuropean. Dar conversia sa profesională din anii ’80 nu avea nimic din alexandrinismul unui teoretician care se retrage, la bătrînețe, în literatura pe care a teoretizat-o pînă atunci. Dimpotrivă, în loc să recurgă la un exercițiu literar aseptice, la un jurnal-teoremă, rece și impersonal ca ploaia în sudul Germaniei, Livius Ciocârlie a trecut la o formă extremă de literatură, jurnalul (evident) subiectiv, structurat nu de o idee fixă, ci de un pact al onestității. Saga sa diaristică

SEMNAL

N. Steinhardt, *Escale în timp și spațiu*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note, referințe critice și indici de Ștefan Iloaie, repere biobibliografice de Virgil Bulat, colecția „Seria de autor N. Steinhardt”, Editura Polirom, 576 de pagini, 49.95 lei

Seria de autor „N. Steinhardt” apare în coeditare cu Mănăstirea „Sfînta Ana” Rohia. În *Escale în timp și spațiu*, ca de altfel în mai toată opera sa, N. Steinhardt abordează domenii dintre cele mai variate. În „notele necronologice de drum” din Elveția, Franța, Belgia și în convorbirile purtate în redacția revistei *Vatra* și în notele „literare și de alt fel”, comentariile operelor lui Dostoievski, Camus sau Ion Pillat se împletesc cu considerații privitoare la istorie, știință și arhitectură, într-un discurs fluid, care captivează imediat cititorul. „Posezor al unei culturi invidiabile pe care o folosește cu eleganță seniorială, Steinhardt se arată cu atît mai convingător și mai cuceritor cu cît raportările sale sînt de natură să demonstreze valoarea comparativă a modelelor propuse. S-ar putea cita multe rînduri sau pagini, de la observațiile atît de subtile încît provoacă surîsul de bucurie al descoperirii intelectuale și sufletești pînă la divagațiile, totdeauna de mare interes, care justifică sironismul Iovinescian prin erudite citații și invocări...” (Mircea Ivănescu)

Doina Ioanid, *Ritmuri de îmblînzit aricioaica*, colecția „Poezie”, Editura Cartea Românească, 64 de pagini, 19.95 lei

„Cu *Ritmuri de îmblînzit aricioaica*, poezia Doinei Ioanid dobîndește o intensitate a vibrației poetice pe care volumele anterioare o lăsau doar să se întrevadă. O poezie a destrămării și a singurătății, cu atît mai tulburătoare cu cît autoarea nu recurge la «po-doabe». Lirismul se naște și crește din privirea necruțătoare, dar empatică aruncată asupra lumii din jur, din ritmul existenței și dintr-o profundă și emoționantă asumare a destinului.” (Carmen Mușat)
„Venită dinspre Cristian Popescu și suprarealității francezi, dar și dinspre prozopoemele lui Rimbaud și Bacovia, poezia Doinei Ioanid a fost dintotdeauna un jurnal de stări interioare ale sensibilității repliate spre sine.” (Paul Cernat)

din ultimele două decenii, personală și autentică, își conține înțelepciunea nu în concluzii (pe care le amînă pe termen nedefinit), ci în denunțarea iluziei că un program poate suplini autenticitatea. Iar scrisul lui Livius Ciocârlie, din 1990 încoace, refuză orice tip de program. De aceea, se îndreaptă spre literatura „fleacului“, face critică în formă colocvială, „teoretizează“ bătrînețea și, în general, marginalitatea, amnezia, ratarea. Pentru că a scrie despre sine nu se poate face oricum. Nu se poate face nici proiectîndu-te „idealist“, într-o poză poetică de confecție livrescă, și nici încercînd să te judeci alb, la rece, cu totală indiferență, ea însăși o tentație alienantă, pentru că nimic nu garantează că lepădarea de clișee a fost completă. Și atunci e de preferat o scriitură uitucă, fragmentară, subiectivă și practicînd măsura în toate cele.

O lectură captivantă

Prea puțin loc mi-a rămas ca să scriu despre cea de-a doua parte a cărții lui Livius Ciocârlie, *Însoțindu-l pe Bernardo Soares*, text exemplar, de aceeași esență cu volumele diaristice de pînă acum, unde cititorul îl poate întîlni pe cel mai seducător scriitor al zilelor noastre dialogînd, printre numeroase cărți ale momentului (scrise de Cioran, Lucian Raicu, Ionesco, Baudelaire, Marta Petreu, Alexandru Mușina, Erwin Kessler, Antoine Compagnon, Andrei Terian, Nicolae Manolescu, Gabriela Omăt, Adrian Marino), cu dublul său ficțional, descoperit în *Cartea neliniștirii* de Pessoa, lipsitul de energie vitală, apologetul neantului, Bernardo Soares. Este un jurnal scripitor, ca de obicei, al autorului preocupat, între altele, de contradicțiile modernității și ale moralei, de aporiile caracterului etnic și de fermecătoarele timidități ale pensionarului cu vocație care

e Livius Ciocârlie. Lectura este atît de captivantă, personalitatea autorului te învăluie atît de mult, încît nu mai poți să îi fixezi profilul fără să te temi că faci un abuz reducționist. Cu totală empatie, cititorul care sînt aprobă necondiționat, contrasemnează entuziast, se

lasă cucerit pe nesimțite de blînde sugestii ale extraordinarului diarist. O recenzie ar fi, mă tem, o trădare.

Livius Ciocârlie, *Cu fata la perete*, Editura Cartea Românească, 2010

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Radu Moraru

**TOTUȘI
IUBIREA**

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

**SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LA**

în fiecare vineri,
de la 20.00

Cu George Onofrei

Objects in mirror...

Trabantul ăsta obosit ar fi ușor de depășit, dacă, unu, mi-aș pune mîntea cu el și, doi, n-aș respecta angajamentul unui tătăiță care are ceva important de dovedit mămăiței din dreapta. Îmi place cum își țin, amîndoi, coloana vertebrală dreaptă, pe drumul nostru lung și prost. Ei poftim, iar era să dau într-o groapă, peste care mașinuța de carton din față a trecut ca și cum n-ar fi fost. Boliduțul merge fix pe mijlocul drumului, de-a lungul unei axe pe care o respectă neabătut. Cei din sens invers îi dau *flash-uri*, se apropie tot mai mult, *flash-uri* iar, și dacă aș deschide geamul, le-aș

auzi și groaznicele înjurături gerontofobe. Dar cu o eleganță vieneză, bătrînelul meu evită în ultimele clipe inevitabila coliziune, deplăsindu-se nițel în dreapta; după care revine, deloc intimidat, pe axul drumului românesc și european.

Mi-a plăcut de el, cît am mers împreună. Dar acum nu mai am timp nici să respir. În spate a apărut un SUV ultimul răcnet, cu alură de rechin. E cam mare. Cam negru. Și cam nervos. Aproape lipit de mine; mai are puțin și mă-ncalecă, să rulăm împreună, jumate Sapiens-jumate Neanderthal și chiop. Mi-a băgat farurile în

ochi, și sînt mari cît roata carului. Claxonează, și claxonul e undeva între răcnet și muget. La un cot deschisă-i calea, și decolează într-un sfer de secundă. Apucai să aproximez, prin geamul fumuriu, o căpățînă tunsă chilug, cu buze despletind o amenințare de morți materni.

Hopa, o căruță de-a noastră. Spinarea netulburată a conducătorului de atelaj, curbată gînditor deasupra cozii calului răpciugos. Ce mai cară țăranul român? A, nu-i decît un frigider intrucîtva dezafectat. Îl călărește un ținc foarte mîndru, și pe bună dreptate, de misia care i s-a încredințat. Copilul este murdar ca dracu', exhibă o burtă de rahitic și niște ciolănele bronzate de Mowgli.

Sănătos, carevasăzică. Trec pe lîngă ei cu viteză mică și într-un mare arc de cerc. Talpa țării, dom'le. Îi clipecesc, complice, cu avariile. Și iacătă, căruțașul frigorific, ceremonios, întinde o mînă și ridică o zdreanță de pălărie de pe cap. Hai noroc și sănătate, firtate, că-i mai bună decît toate.

Aha, o doamnă în față. Cum ți-ai dat seama, misogin dîmbovițean? De ce negi dreptul femeilor de a conduce mașinile la fel de bine ca bărbații? Vă rog să mă iertați, dar uitați. Mașina merge și înfipt, și lent. Nu semnaleză cînd schimbă direcția, dar frînează la fiecare curbă. În veci nu vei înțelege ce vrea să facă șoferița într-un moment sau altul. Trebuie să

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

ieși din sinele tău rațional, din tot ceea ce ai învățat la timpita aia de școală de șoferi. Fii un adevărat Jedi. Nu mai gîndi. Ba nu: nu mai simți. Vezi? Forța!... Să anticipezi mereu ceea ce nu poate fi anticipat niciodată. Luke, ți-am spus de atîtea ori, ești prea impulsiv. Nu poți s-o depășești, încă nu ți-ai încheiat pregătirea. Ba poți. Genericul cade lateral, în climaxul uluitoarei depășiri. Șoferița din urmă, extrem de concentrată asupra volanului propriu,

n-are, în continuare, nici o treabă cu mine.

Îmbătat de succes, îmi cîntăresc șansele de a trece și de tirurile din față. Cu băieții ăștia nu te joci. Ei sînt șefii. Cînd trece unu' pe lîngă tine, zuruind și șerpuind, mașina ți se clatină și zuruie și ea, ca la un început de cutremur. Dar n-o să stau la infinit după ei. Ia să vedem, nu cumva acum ar...?

...Daniel, ce faci, iar nu ești atent la drum? Iar te gîndești la cărțile tale? Mă împunge copilotul cu bucle și ochelari din dreapta.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Ca piliturile de fier

Emil Brumar: Ieri după masă nu am mai citit cu atîta înfocare, mai mult am scotocit după cărți și spre seară am avut iar ghinionul să deschid tv și să mă îmbib cu fel de fel de lucruri neplăcute, catastrofice.

Regula este: pur și simplu să nu mai deschid deloc, sau puțin, ca tine, că altfel se duc orele aiurea de păgubos. Cu lectura doar dimineața mi-a mers.

Mă cam neliniștește balansarea asta de la entuziasm la leneveală și cred că totul este și o chestie de voință și de limpezime a minții. Să știi clar ce cale să urmezi, fără abateri, fără amînări, un soi de disciplină ce te duce și la plăcere pînă la urmă...

Pe bucăți, pe fraze, îmi priește *Blîndețea nopții*, însă nu pot să mă las absorbit, pierdut în lectură ca la ultimele cărți sorbite cu o curiozitate maximă.

Este tot mai clar pentru mine că principalele lucruri sînt viața, moartea, iubirea; nu poți trece ca gîșca pe apă fără să te izbești de ele, de ce sens au, dacă măcar există un sens... și am impresia că sensul ți-l dai singur și că faptul că vrei ceva e extrem de important. Toate se adună în jurul acelei vreri, acelor dorințe, ca piliturile de fier, parcă fără a mai face eforturi. De la un moment dat ești ca luat sub aripa împlinirii adînci, autentice, ce nu încetează niciodată să crească în tine, așa cum crește un aluat, fără să știi.

Posibil să par confuz, dar știu ce vreau să spun: tocmai fiindcă iubesc amănuntul, curcubeul, fluturii, tind să trec dincolo de splendoarea lor și să prind zdravăn de rădăcina de unde izbucnesc toate.

Sînt fascinat de Viața, de viața în sine, ieri m-am trezit gîndindu-mă la cele mai monstruoase gîngăanii cu un soi de milă și de compasiune, de înfrățire cu ele, doar trăim împreună!

Și mă gîndeam și la florile pe care mi le tot arăți, și că mă îmbiai

» Este tot mai clar pentru mine că principalele lucruri sînt viața, moartea, iubirea; nu poți trece ca gîșca pe apă fără să te izbești de ele, de ce sens au, dacă măcar există un sens... și am impresia că sensul ți-l dai singur și că faptul că vrei ceva e extrem de important.

să văd filme cu cîrțițe (superbe, mi-au ramas în minte!)...

Acum, dimineața, e întunecat și cred că e rece și aici. Plouă mărunț.

Pe la prînz ar trebui să mă duc iarăși la medicul de boli mintale să-mi iau medicamentele promise de el... că mi le procură. Apoi poate trec pe la piață să cumpăr verdețuri de pus în borș. Am un fund mare de lemn și-mi place să tai pe el loboda, leușteanul, mărarul, țelina, frunzele de sfeclă, ștevia. Lapte mi-a mai rămas pentru azi dimineața la cafea.

De dormit am dormit prost fiindcă în somn trebuia să fac ceva, mort-copt, pînă la trezire, pe urmă m-am trezit și mi-am spus că nu am nici o obligație, pot să stau liniștit.

Tu să faci fotografii în grădină și cu ce mai este pe acolo, stropitori, masa aceea de lemn, lucruri mici și atît de afectuoase și să aduci căsuța, iar dacă treci pe la vreo librărie să întreb de *Frica și cutremur*, *Boala de moarte*, cine știe, acolo or mai fi, deși au cam dispărut cărticelele alea mici.

Veronica D. Niculescu: Plouă, plouă întruna de atîta timp. Să vedem pînă mîine. Drumul ăsta, obligație și spaimă... Poate îmi prinde bine să mă desprind un pic, prea stau cu botul în același birou zi de zi. Am terminat partea aceea, am luat foile cu mine.

Sigur că mă uit de cărți, dar sînt apărute acum mai bine de zece ani, pe net văd că sînt epuizate stocurile.

Cîrțițele. Esențiale, cumva. În *Cioran și fascinația nebuniei* de Dan C. Mihăilescu, dați o fugă la pagina 102, pe la obiceiurile cîrțițelor. Și la 60, că tot pornesc spre casă, pe la ereditățile opuse; ce mult mi-a luat să înțeleg contrastele astea care conviețuiesc înghiontindu-se și-n mușuroiul meu, făcîndu-mă străină de mine încă de cînd eram copil.

O să ies eu și din mușenie.

Aseară am auzit uluită, foarte clar, înfricoșător de aproape, cucuveaua vîinind un șobolan sau un pui de cine știe ce vietate. Două țipete sfîșietoare, foarte apropiate, chiar suprapuse în miez, unul disperat, al pradei, celălalt victorios, acoperindu-l. Tocmai mă băgam în pat, era stînsă lumina. M-am uitat, n-am văzut nimic pe fereastră. Culmea e că, deși înfricoșător, momentul ăsta m-a făcut în cele din urmă să adorm liniștită – cîta vreme prin preajmă mai sînt asemenea vietăți, sîntem în siguranță.

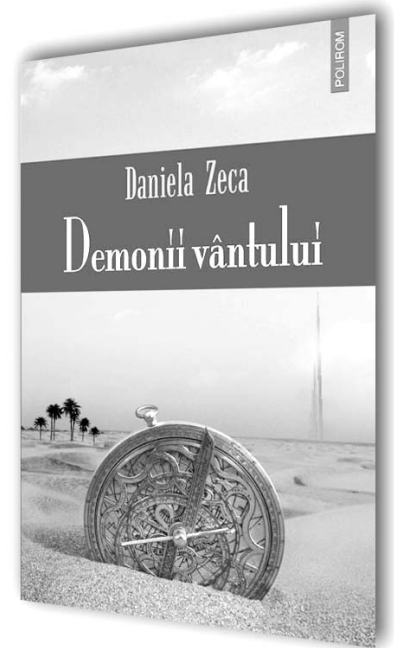
Patimă și contemplare

Saiyed, asemenea vîntului, are origini incerte. E de peste tot și de nicăieri. A fost găsit de un bărbat bogat și homosexual – și el crescut de părinți adoptivi –, care l-a înfiat și i-a pus un nume arab, deși el nu-i. Unii zic că ar fi armean, alții evreu. Religios, dar fără să aparțină vreunei religii, Saiyed are „suflet de fluture” și vocație de bijutier, căci încă de mic „băiețelul e cuprins de deochiul aurului”.

Florin Irimia

Primele o sută cincizeci și două de pagini din romanul *Danielei Zeca* ne poartă cronologic prin viața acestui vrăjitor al gemelor, din momentul găsirii sale pe treptele băncii de Comerț și Industrie din Dubai pînă în ziua în care se apucă să (ne) citească jurnalul străbunicului său (scris în arabă, limbă pe care tocmai o deprinde), un bărbat poreclit Șamanul Alb, ale cărui însemnări formează, practic, partea a doua a cărții, deși autoarea n-o delimitează structural, preferînd s-o învâluie în coconul narativ al povestirii în sine. Aparent minor, plasat spre sfîrșitul romanului și întinzîndu-se pe circa șaptezeci de pagini, jurnalul Șamanului Alb se dezvoltă treptat, la a-dăpostul învelișului protector al națiunii-mamă, pentru ca la final să

ne dăm seama că, în absența acestuia, miza romanului ar fi fost practic ratată. Nu vom dezvălui aici revelația de la sfîrșitul jurnalului, suficient să precizăm că autorul acestuia nu este doar bunicul tatălui adoptiv al lui Saiyed, ci și nepotul lui Paul Telge, cunoscutul ofevrier german care a restaurat tezaurul de la Pietroasa, *Cloșca cu puii de aur*. Prin urmare, așa cum probabil v-ați dat deja seama, nu vorbim de un jurnal oarecare, ci de jurnalul căutării unei comori și al găsirii alteia, care va consemna o călătorie în România începutului de secol XX, o Românie trezită la modernism, dar încă buimacă, nedumerită, nu mai puțin atrăgătoare însă, care, asemenea Orientului, e mai receptivă la zvonuri, legende și vise despre comori vechi, misterioase, decît preocupată să-și construiască viitorul. De fapt, sugerează, fin,

jurnalul, poate tocmai destinul nefericit al tezaurului de la Pietroasa este cel care prefigurează destinul nefericit al României de care, în mai puțin de cincizeci de ani, se va alege praful, la propriu și la figurat, căci asemenea comorii, și ea va fi distrusă, ruptă în bucăți, furată și înstrăinată.

Scrișul șlefuit artistic seduce și subjugă

Demonii vîntului, al doilea roman exotic al Danielei Zeca, îți ia ochii (și chiar mințile), asemenea unei game strălucitoare montată pe un inel din cel mai pur aur. Citind romanul, avem impresia că ne aflăm într-un vis, un vis al scriitoarei care, inspirîndu-se de la Șeicul Mo din Dubai, dar procedînd exact invers, așteaptă să adormim pentru ca să ne între în gînduri și în suflet, unde își va face culcuș, delectîndu-ne în fiecare noapte cu poveștile sale. Femeile frumoase ca niște nestemate și greu de păstrat asemenea vîntului, construcțiile opulente, aproape neverosimile, finanțate de petroliști bogați, orgolioși, care cred că numele le va daînui măcar cît vor daînui cetățile lor post-moderne, și o limbă ademenitoare, moale și senzuală ca un descîntec sînt doar cîteva dintre motivele pentru care trebuie să citești această carte care m-a dus cu gîndul la Salman Rushdie și a sa *Seducătoare din Florența*.

Scrișul șlefuit artistic seduce, subjugă, îți poate oferi plăceri nebănuite. Dar, asemenea diamantelor auru-lui sau perlelor, care te pot vindeca în aceeași măsură în care te pot înrobi, el este ambivalent. Aceasta este provocarea, dar și avertismentul lansat(ă) de Daniela Zeca prin *Demonii vîntului*. Literatura, asemenea unei nestemate, își dezvăluie adevărata frumusețe doar atunci cînd cititorul, abandonîndu-se seducției sale, reușește totuși să nu se lase orbit de farmecul ei. La fel cum scriitorul (sau bijutierul) însuși, neputînd rezista seducției impulsului creator, reușește să nu se lase copleșit de propria-i creație.

Daniela Zeca, *Demonii vîntului*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2010, 26.95 lei

Din nou cu Lipatti în gînd...

Este, probabil, simptomatic pentru peisaj cultural și civismul actual faptul că la mediatizatul Tîrg de Carte Gaudeamus, organizatorii săi *en titre* nu au pus pe masă nici un DVD sau CD care să marcheze aniversarea celor 60 de ani ce se împlinesc în decembrie de la dispariția lui Dinu Lipatti și a Clarei Haskil. Dincolo de aniversarea celor doi legendari pianiști pe care i-a dat România, anul Chopin sau cel Schumann ar fi trebuit să fie suficient, ca impuls, pentru un mic gest intelectual, inclusiv de imaginație și creație. Nu mai spun că n-am aflat, nici măcar sub forma vreunei indignări mimate, despre soarta celor patru episoade documentare TVR, de la sfîrșitul anilor '90, despre Lipatti...

Desigur, emisiunile și evocările din ciclul radiofonic „Zilele Dinu Lipatti“, la Radio România Muzical, ca și postările cu înregistrările unor discuri pe site-ul acestuia, sînt de remarcat și lăudat. Dar radioul e doar unul de nișă, în fond, iar o carte, un CD, un DVD au o viață mai puțin efemeră și servesc cu siguranță mai bine diplomația culturală românească.

Deocamdată, trebuie să observ că, la fel ca întotdeauna, străinii sînt mai generoși și mai punctuali să-și marcheze afinitățile spirituale cu genul de personalități muzicale de anvergură mondială, cum sînt Haskil și Lipatti. Casa de discuri istorice Tahra a reeditat, într-o versiune economică, întreaga sa serie de inestimabile discuri-omagiu consacrate de-a lungul ultimului deceniu celor doi pianiști (pentru cei interesați să le achiziționeze, le găsiți ușor, online, la: www.zweiteausendeins.de). La un preț economic, dar dat fiind numărul mare de discuri, nu chiar la îndemîna tuturor, este ediția cvasi-definitivă Clara Haskil, în 17 discuri, publicată de Decca Classics și, pe discuri separate, o altă serie sub eticheta casei Andromeda. Pentru Lipatti, ediția de colecție, pentru moment

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată“ (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

cel puțin, rămîne setul de șapte discuri apărut în 2008 la EMI, în colecția ICON, sub titlul *The Master Pianist*.

Între timp, documentarul făcut în Franța despre Dinu Lipatti își urmează, asemenea altor vehicule suport de informație la aniversări, drumul spre melomani și, cu o săptămînă în urmă, a fost proiectat în sala Conservatorului din Geneva, unde pianistul a fost și profesor între 1943-1950. A fost proiectat, de data aceasta, în versiunea lungă de 169 de minute, filmată de Philippe Roger.

Acesta mi-a atras atenția, după semnarea făcută filmului în această pagină, că în plus de fotografiile inedite descoperite la Geneva, documentarul include și o versiune originală a unuia din interviurile acordate de Lipatti, despre care spuneam că au fost deja editate pe disc de casa Tahra. Notez faptul ce-mi trecuse neobservat. Interviul redat de Tahra, așa cum editorii o precizau în anul 2000, în setul omagial, era un montaj pentru o emisiune radio, făcut după cel original, după moartea lui Lipatti.

Am revăzut și eu versiunea lungă a documentarului, intrigat de debutul ales pentru film, o scrisoare în care Lipatti își exprimă îndoielile despre Brahms, afirmînd că l-ar considera printre marii creatori dacă „în scriitură nu ar exista această lipsă totală de finețe“. Și Lipatti continua, bizar: „...Beethoven scria prost pentru pian, dar muzica nu a fost niciodată tradusă neglijent, concretizată urît pe hîrtie. În timp ce la Brahms!... În fine, mă scuz, dar în afara unor piese lirice, dramatice de «scurt metraj» (pentru pian, fiindcă în cele orchestrale aceasta

este aproape inexistentă), nu înghit muzica de pian atît de greoaie a acestui german, apretat de bere și contemplație“. Prin opoziție, Lipatti își exprima preferința, „chiar fiind de acord cu un anume grad de lipsă de profunzime“, pentru muzica de pian „sublim rafinată a lui Chopin“, despre care crede că ar fi geniu, „poate cel mai mare, alături de Mozart“. Ciudate, cumva, opinii ale celui care îi vorbise exaltat prietenului său Miron Șoarec, despre „această extraordinară simfonie pentru pian și orchestră“, după ce ascultase *Concertul în si bemol* de Brahms, interpretat de Bakhaus.

Documentarul interesant al lui Philippe Roger conține și alte multe afirmații neexplicate, necorijate, ale elevului său Jacques Chapuis, de exemplu, de parte de o rigoare istorică, totuși necesară atunci cînd recreezi imaginea lui Lipatti. În fapt, un Lipatti, ca și Enescu, frustrat de nevoia de a-și câștiga viața cu o activitate prea puțin creatoare. Cum o spunea chiar el, „prea adesea, melancolic, mă gîndesc că aceste dimineți petrecute corectînd ființe care, cea mai mare parte a timpului, nu au nimic de a face cu muzica, sînt dimineți pierdute...“, respectînd un angajament luat în momente penibile pentru mine...“.

Reflectînd la toate acestea, mă gîndesc și eu că din nou, la fel ca și în cazul lui Enescu, cercetătorul nu are încă la dispoziție o ediție completă a corespondenței și reflecțiilor sale, pe baza căreia s-ar putea scrie o biografie nouă, actualizată a pianistului. O datorie pentru muzicologia românească...

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Sunetul universului la modă

Ideea că fiecare generație adoră un anumit gen muzical și face din el o modă este una dintre acelea gata mestecate și vîndute publicului de tip Bouvard & Pecuchet. Am un prieten care mai pierde vremea uitîndu-se la televizor. De la el am aflat că Mircea Cărtărescu era invitat astă-vară la o emisiune. Fiind întrebat chestii mai lejere, pe gustul publicului „target“, MC a răspuns cu ironii și pastişe agreabile. Una viza distracțiile generației 80. Tot spectatorul de-o anumită vîrstă va fi așteptat amănunte nonconformiste despre cum a dansat poetul rock-and-roll pe Beatles, Rolling Stones, Deep Purple. Cărtărescu a spus că, tînr fiind, a învățat să danseze pe muzică... Depeche Mode, spre stuporea amicului meu, mare admirator al autorului. Drept care m-am pomenit chestionat, eu, cum se explică? Probabil că invitatul acelei emisiuni a ținut să fie pe placul gazdei sale, căreia poate îi aflase preferințele. Sau, cine știe, a vrut s-o contrarieze iarăși pe Herta Müller, care, de va fi dansat la tinerete, pesemne că pe muzică punk a dansat, ascultînd Nina Hagen sau Wendy O'Williams. (De mirare n-ar fi, dacă judec după exprimarea ei frustrată, recent arătată la Ateneu.) Întrebarea prietenului nu venea pe teren viran. Omul știe că sînt și punker, că am aceeași vîrstă cu Mircea Cărtărescu și că mi-am manifestat entuziasmul pentru genuri muzicale ce n-au făcut moda generației noastre. Dacă ecletismul meu îl amuză, al poetului l-a lăsat perplex. L-am sfătuit să-i scrie. Poate are șansa unui răspuns.

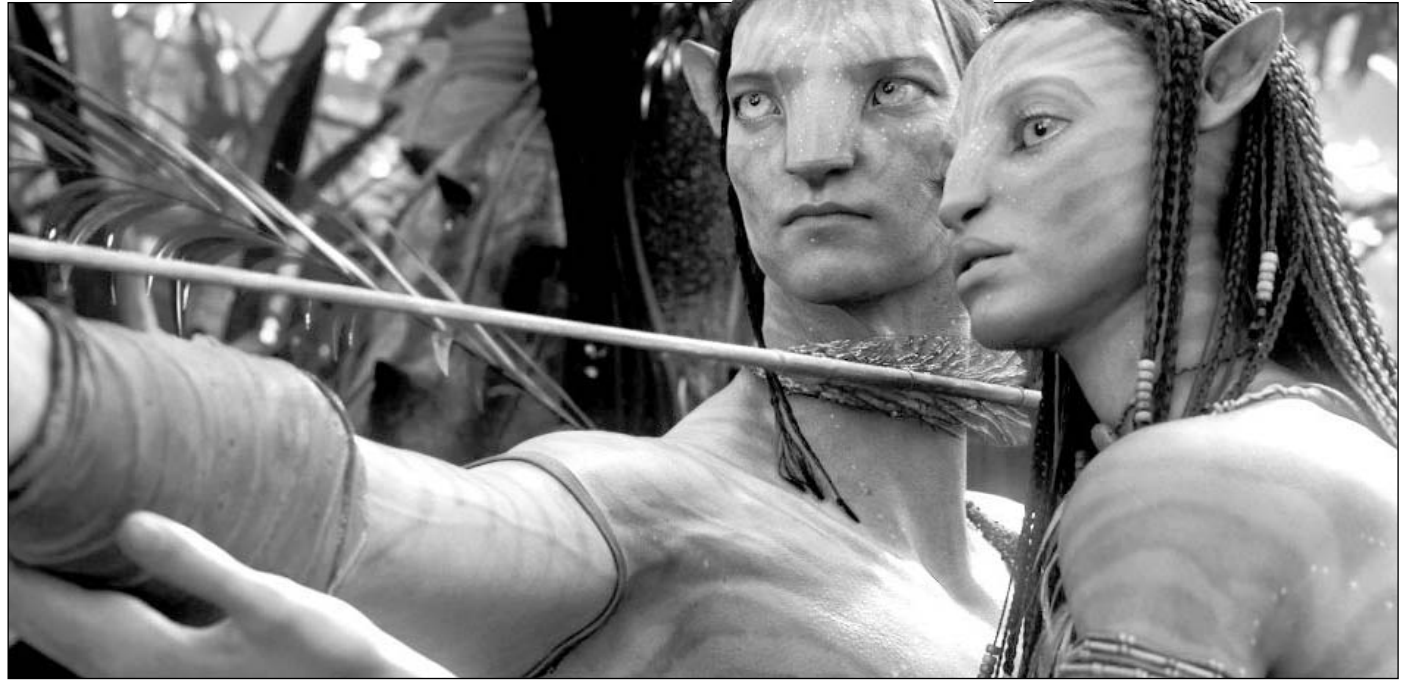
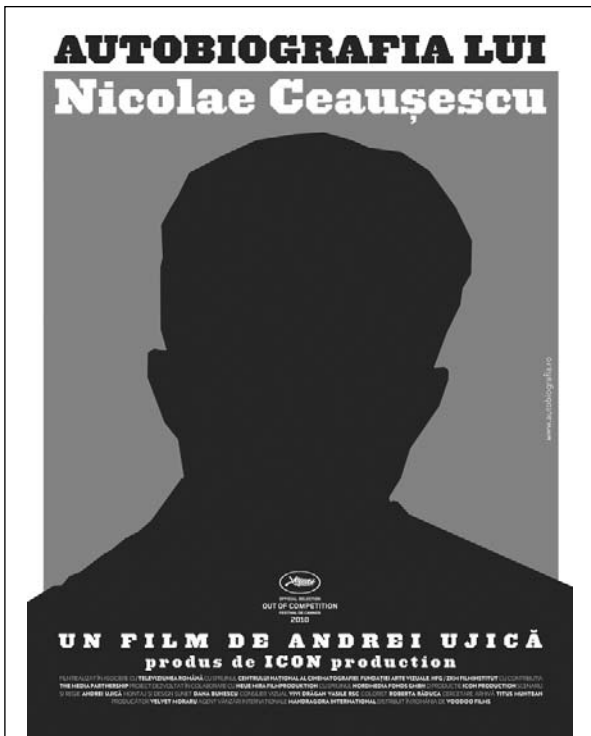
Anul trecut am cumpărat bilete la concertul Depeche Mode programat în București. Discul promovat nu era mai bun ca altele, nici mai rău. Show-ul însă merita văzut. Cum se știe, n-a fost să fie. Am rămas cu gust amar. Au venit apoi alte trupe, destule, așa că i-am pierdut din vedere pe DM. Mă întrebam uneori cînd vor scoate alt disc, că poate-poate revin la noi. Măcar atunci, la posibilul viitor concert să-mi recuperez banii de bilet, cheltuiți de fiu-meu, căruia îi încredințasem „managementul“ sumei în chestie. El, ca să se revanșeze, mi-a adus deunăzi DVD-ul *Sound of the Universe Tour – Live in Barcelona* (Mute Rec. 2010). Captura s-a făcut în noiembrie 2009, la Palatul Sant Jordi, plin ochi de fani excitați...

Am privit tot spectacolul, secvențele colaterale, filmele rulate *on-screen* (marca Anton Corbijn) într-o stare oscilantă. Jumătatea din mine care se crede „critic“ vrea să găsească locurile comune, rutina, deja-știutul din muzica pusă în scenă de meseriașii a căror modă e totuși vie. Jumătatea cealaltă, mai puțin dedată consumului necondiționat de substanțe critice, părea cucerită de scenografia minimalist conturată, de prestația vocală a lui David, de piruetele lui cu tență gay, de pantalonii negri și pantofii albi ai lui Martin și de colecția acestuia de chitare, de seriozitatea lui Fletch, de agitația tobarului... Dar mai presus de toate, și-n întregime, am fost fermecat de sunetul rotund și dinamic. Știind piesele consacrate, îndeosebi versiunile impecabile de pe DVD-DTS 5.1 recente, inevitabil comparația defavorizează înregistrarea din concert. Chitara și tobele, introduse *live* cu multă generozitate, îmbogățesc, fără discuție, sonoritatea și-i dau o notă retro-pop de efect. Asta poate deranja pe fanii puriști, dar în sala de spectacol n-am localizat vreunul (sic!). Să fi fost peste 10.000 acolo, toți cuprinși de febra spectacolului, cu versurile învățate și aparatele (telefoane, foto compacte) de pozat înregistrat agitate dinaintea camerelor de filmat profesionale...

Cum scrisese mai sus, am văzut versiunea livrată pe DVD. Calitatea imaginii este bună, efectele de culoare nu lipsite de stridență, dar coerente stilistic și plăcute ochiului, în general. Pentru lămuriri suplimentare, aștept versiunea Blu-Ray. Care va fi un test pentru noile pretenții...

Este o combinație între un film cinstit și încercarea de a folosi la maximum noile efecte speciale, plus nume sonore pe afiș și o atmosferă foarte bine realizată.

De ce v-ați grăbit să cumpărați Avatar?

Filmele din 2010 au mers mai bine sau mai rău la cinema, dar acum apar pe DVD. Să vedem dacă merită să dai bani pe ele.

Dragoș Cojocaru

» În ce privește noutățile nu trebuie ratat *Avatar*, noua „ediție de colecție”. Dacă v-ați grăbit să cumpărați DVD-ul exact atunci când a apărut, acum câteva luni, v-ați luat o țepă marca laboratorul cinic de bani al Hollywood-ului. V-ați pomenit doar cu versiunea pe care ați văzut-o la cinema; ar fi trebuit să mai așteptați puțin până la acest pachet de 3 discuri care conțin:

versiunea cinematografică originală, ediția extinsă de colecție, ediția specială relansată, coloana sonoră pentru familie (cu limbajul nedorit eliminat!), 45 de minute cu scene căzute la montaj, documentarul *Captarea Avatarului* și o tonă de alte materiale. Nu e ieftin, dar merită toți banii, mai ales dacă ești un fan al celui mai de succes film din istorie.

» Și *Iron Man 2* își merită banii, deși nu e nici pe departe la fel de simpatic ca primul. Cred că această impresie se datorează faptului că filmul s-a menținut la același nivel cu prima parte, adăugând la amestec pe Mickey Rourke, Sam Rockwell, Scarlett Johansson și Don Cheadle, mai multe armuri și mai multe bătăi. Pentru fani în special, iar cunoscătorii într-ale comics-urilor se vor delecta cu toate indiciile presărate de realizatori referitoare la viitoarele filme cu supereroi care se pregătesc și care vor țese o interesantă mitologie marca Marvel Comics.

» N-am văzut *Echipa de șoc/The A-Team*. Mă abțin deocamdată să-l comentez, spun doar că a apărut pe DVD. Am văzut în schimb *Întâlnire explozivă/Knight and Day* și vă mărturisesc cu mina pe inimă că n-am înțeles de

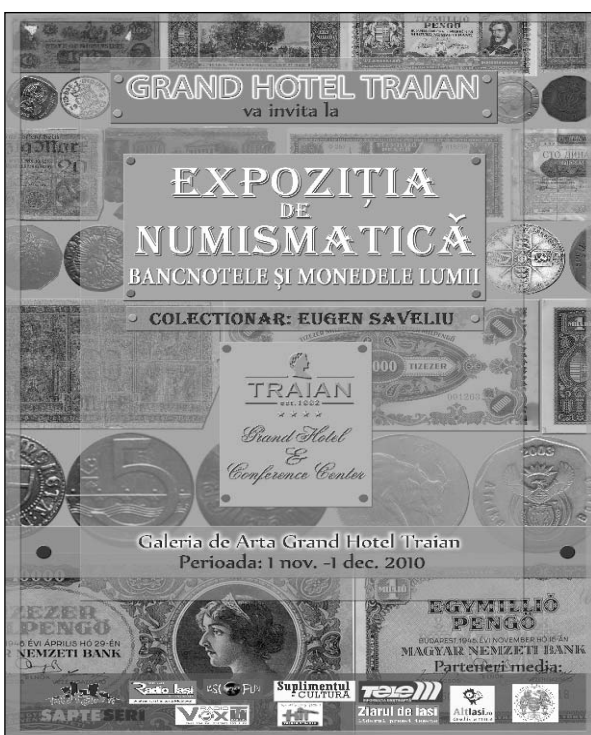
ce Cameron Diaz și Tom Cruise au ținut să apară în așa ceva. Nu că e slab, dar, sincer, nu-mi mai amintesc bine decât faptul că Tom Cruise e destul de bun cascador. Aștept *Misiune Imposibilă IV*.

» M-am temut că *Prințul Persiei: Nisipurile timpului* va fi la fel de indigest ca aproape orice adaptare după un joc video. Culmea, n-a fost cazul, filmul e destul de reușit ca spectacol de vară, fără a fi nici noul *Pirații din Caraibe* pe care l-ar fi sperat producătorul Jerry Bruckheimer. E fain că joacă Ben Kingsley și Alfred Molina, păcat că faimoasa cetate Alamuth a Sectei Asasinilor a devenit aici o citadelă a păcii (cred că Ben Laden s-a tăvălit de rîs) și, în general, Persia în viziunea Hollywood-ului seamănă mai mult cu *Star Wars*. Copiii probabil că au adorat filmul.

» Pentru că am o mare slăbiciune pentru filmele fantastice, abia am așteptat să văd noul *The Wolfman: Omul-lup*. O reinterpretare a filmului clasic din 1941 semnată de Joe Johnston, un meseriaș care știe să își facă bine treaba și cam atât (*Jumanji*, *Jurassic Park III*). Cei cărora horror-ul le displace poate că și-au dorit să-l vadă fiindcă distribuția este dominată de Anthony Hopkins și de Benicio Del Toro. *The Wolfman*

nu e genial, dar, pe de altă parte, nici nu este un eșec, ci mai degrabă una dintre producțiile bune ale acestui an. Este o combinație între un film cinstit și încercarea de a folosi la maximum noile efecte speciale, plus nume sonore pe afiș și o atmosferă foarte bine realizată (mă bucur că realizatorii au rezistat tentației de a aduce povestea în prezent, preferând ceșurile Angliei Victoriene). E interesant cum realizatorii, în special scenaristul inițial (Andrew Kevin Walker), au făcut o medie a tuturor peliculelor importante cu vîrcolaci, de la filmul din 1941, cel cu Lon Chaney, la *American Werewolf* al lui John Landis. Efectele speciale ale lui Rick Baker sînt excelente, muzica lui Danny Elfman cînt trebuie de tenebroasă, Hugo Weaving apare ca detectiv, Geraldine Chaplin în rol de țigancă, Anthony Hopkins își arată colții – pe scurt, filmul merită banii, deși nu merită Oscarul.

» La urmă un film clasic, proaspăt apărut pe DVD. Este vorba de *Irma la Douce*, realizat în 1963 de Billy Wilder (cel cu *Unora le place jazz-ul*). Este o comedie romantică a cărei acțiune se petrece în lumea periferiei unui „gai Paris” de acum câteva decenii, cu Jack Lemmon în rolul unui polițist ce se îndrăgostește de prostituata Irma, interpretată de Shirley MacLaine.

Cantemir, carte și muzică

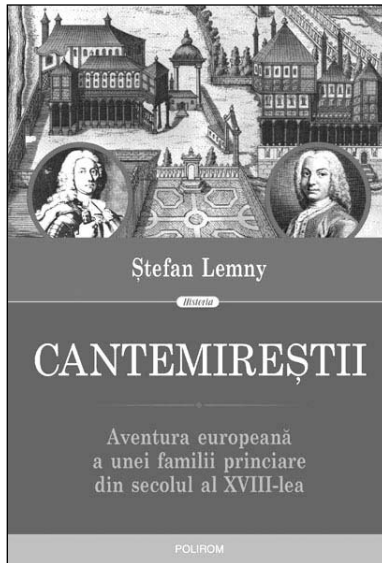
Luni, 29 noiembrie, la ora 18.00, în sala „Iulia Hașdeu”, Biblioteca Centrală Universitară Iași, va avea loc lansarea volumului *Cantemireștii. Aventura europeană a unei familii princiare din secolul al XVIII-lea* de Ștefan Lemny (cu o prefață de Emmanuel Le Roy Ladurie), apărut recent în colecția „Historia” a Editurii Polirom, traducerea fiind semnată de Magda Jeanrenaud.

Evenimentul va fi urmat marți, 30 noiembrie, de la ora 19.00, la Filarmonica de Stat Iași, de un concert de muzică veche susținut de Jordi Savall și Ansamblul „Hespèrion XXI” Istanbul.

La lansare vor participa, alături de autor, acad. Alexandru Zub, Magda Jeanrenaud, traducătoarea volumului, și Silviu Lupescu, directorul general al Editurii Polirom. Evenimentul este organizat împreună cu Centrul Cultural Francez din Iași.

Apărută în 2009 în Franța, cartea istoricului Ștefan Lemny

urmărește destinul neobișnuit al familiei care a dat culturii europene două figuri remarcabile: Dimitrie Cantemir și fiul său Antioh. Domn al Moldovei, apoi consilier secret al lui Petru cel Mare, cărturar strălucit și membru al Academiei din Berlin, Dimitrie (1673-1723) a devenit cunoscut în Europa îndeosebi datorită lucrării sale *Istoria Imperiului Otoman*, multă vreme o referință în domeniu. Antioh (1709-1744), ambasador al Rusiei în Anglia și Franța, fondator, prin *Satirele* lui, al poeziei ruse moderne, l-a tradus pe Fontenelle în

rusește și discuta de la egal la egal cu Montesquieu sau Voltaire.

Dacă ambițiile dinastice ale Cantemireștilor nu s-au împlinit – ei nu s-au mai întors niciodată pe tronul Moldovei după înfrângerea de la Stănilești, iar neamul li s-a stins –, cei doi iluștri reprezentanți ai familiei i-au înscris în schimb numele în istorie prin opera lor culturală, ce a contribuit la apropierea dintre Răsărit și Apus.

Ștefan Lemny este istoric român naturalizat francez. Doctor în istorie, specialist în istoria culturală a secolului al XVIII-lea. Este responsabil de colecțiile de istorie ale Bibliothèque Nationale de France. Dintre volumele publicate: *Sensibilitate și istorie în secolul al XVIII-lea românesc* (1990), *Jean-Louis Carra, parcours d'un révolutionnaire* (1743-1793) (2000).

Istoria României prin concepte va fi lansată la București și Timișoara

Apărut recent în colecția „Historia” a Editurii Polirom, volumul *Istoria României prin concepte. Perspective alternative asupra limbajelor social-politice* coordonat de reputații istorici Victor Neumann și

Armin Heinen atinge subiecte dintre cele mai actuale: decalajele culturale și social-politice ale României în comparație cu Occidentul, ce anume s-a făcut sau nu s-a făcut în beneficiul europeanizării României.

Lansarea oficială va avea loc duminică, 21 noiembrie, la ora 14.30, în cadrul Tîrgului de Carte Gaudeamus 2010, din București. Vor prezenta Mihai Răzvan-Ungureanu, Mircea Vasilescu și Victor Neumann.

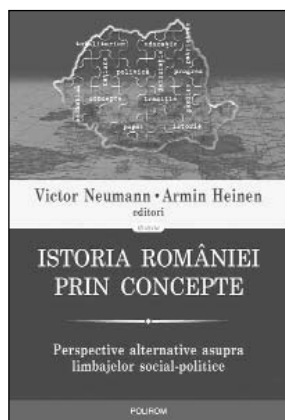
Volumul *Istoria României prin concepte* va mai fi lansat la Timișoara, vineri, 26 noiembrie, la ora 13.00, în Aula Magna a Universității de Vest (B-dul Vasile

Pârvan, nr.4). Vor prezenta: prof. dr. Otilia Hedeșan, prof. dr. Mircea Mihăieș, prof. dr. Miodrag Milin și Victor Neumann.

Istoria României prin concepte se adresează cititorului interesat de cultura, politicile, societatea și mentalitățile românești începând cu secolul al XVIII-lea și pînă în prezent.

„Volumul contribuie la studiul istoriei românești prin descrierea și comentarea termenilor, conceptelor și limbajelor selectate din textele juridice, politice, istoriografice, literare și sociologice. În acest fel, ideile și mesajele care au dominat gândirea politică în diverse perioade ale istoriei României

moderne și contemporane devin mai accesibile. Contextualizarea fenomenelor cercetate a facilitat ipoteze de lucru incitante, noi interpretări și concluzii temeinic argumentate. Resemantizarea unor concepte – acolo unde acestea sînt în relație cu aspirațiile comunitar-civice de astăzi – indică latura pragmatică a cercetării. Teoria generală privind istoria conceptuală se îmbină cu studiul clarificînd importanța unei Begriffsgeschichte românești, iar pe de altă parte demonstrînd cum demitizarea face posibilă înțelegerea mai obiectivă a trecutului”, mărturisesc cei doi coordonatori.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO

Documentarea

— Bună ziua. E cineva acasă?
— Bună ziua, fecior. Pe cine cauți?
— Mi s-a spus că aici stă bătrînul Gritta.
— Eu sînt, da. Intră. Ce treabă ai?
— Bună ziua. Pe mine mă cheamă Șfet. Sînt de la centru. Lucrez la o piesă de teatru despre ce a fost aici cîndva. Toată cultura și viața din părțile astea. Vreau să scriu o piesă. Sînt scriitor.
— Aha, frumos. Ia loc.
— Și am venit să mă documentez la Baia. Să vorbesc cu cineva despre asta.

— Eh, da, eh... Să ceri relații. Să faci lucruri frumoase. Ce-a fost aici... Era într-o vreme. Și civilizația. Foarte înfloritoare. Cel mai mare oraș a fost la Debărari. Metropolă. Și aici era bine. Eu am rămas, că nu mi-au plăcut forfota și aglomerația orașului. Baia era un sat liniștit. Și locuiesc în crăpătura asta. Aici am găzduit pe viceregele însuși, cînd a reînceput războiul și oamenii au distrus Debărariul. Casa asta e foarte bine pusă, că nu se vede de către nimeni. Și era ascunzătoarea perfectă. Și viceregele a venit însuși și i-am dat patru camere din șase pentru el și familia lui. Cînd i-au evacuat de la Debărari, toți marii conducători s-au retras aici. Și după o vreme, cînd s-a mai liniștit situația, au plecat și au făcut așezare nouă la Cutea de Paie. Au vrut să facă un al doilea Debărari. Și viceregele. Dar acolo l-au prins și pe el, și pe ai lui și i-au omorît. Pe toți. De acolo n-a scăpat nimeni. Au aruncat orașul cu totul. Acum nu mai există nici o urmă a

lui. Of... și la Debărari a fost cel mai mare măcel. Eu cînd m-am născut, am prins marea evacuare din Buca Tării. Oamenii ne-au alungat de-acolo, au cîștigat războiul, și toți ne-am refugiat prin locurile astea. La Baia și la Debărari, și apoi la Cutea de Paie. O perioadă a fost pace. Ne-am readaptat, am întemeiat familii și ne-am refăcut civilizația. Dar după o vreme, oamenii au venit din nou și au distrus tot. A reînceput războiul. Au venit cu arme chimicale mai puternice și noi n-am mai avut nici o șansă. Debărariul l-au scos cu toate casele din loc. Le-au curățat cu otrăvuri din alea de-ale lor, au curățat gresiile în locul pe care au fost casele, și după aia le-au pus înapoi cum erau. Și a rămas totul încremenit. O ruină. Rar mai trece cîte un gîndac pe acolo. E un pustiu, te doare inima cînd îl vezi așa. Cu locurile de joacă pentru copii, părăsite. Și ce case și ce palate erau acolo înainte. Cu multe etaje, cutii întregi de carton din cel mai bun. Apoi au venit aici la Baia și au sigilat casele. Toate crăpăturile le-au acoperit cu o substanță, silicon. Asta a mea a scăpat, și încă cîteva. Mai sîntem cu totul cițiva gîndaci refugiați pe unde am mai apucat. Aici e ultima așezare... Dar am auzit că a reînceput colonizarea în Buca Tării. Nu știu dacă e așa. Poate ai auzit și mata ceva. Eu n-o să mai prind, că-s bătrîn, dar tare m-aș bucura să se refacă. Să rămînă ceva în urma noastră, că e mare păcat să pierim așa... Da. Și ce să-ți mai spun?

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunc: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Dragoș Cojocaru, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Veronica D. Niculescu, Adrian Olaru, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Constantin Vică.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruță, Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu, Cristina Hermeziu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sârbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

De ce (2)

Scriam săptămîna trecută despre Dantzig și cele trei motive pentru care citesc. De fapt, am apucat să scriu doar despre primele două (reiau pentru cei dintre dvs. care ați lipsit de la Ențiclopedie:

1. descoperirea de noi continente, 2. plăcerea – adică o rațiune geografică și alta senzuală). Motivul 3, despre care n-am mai apucat să scriu data trecută, l-am găsit mai întîi în *Din amintirile unui Chelbasan*, cartea Anei Maria Sandu, o bijuterie de 57 de pagini pe care-aș purta-o la gît, într-o montură argintie și delicată, asta dacă ar exista și la noi bijutieri pricepuți la transformat literatură în pandantiv. Ziceam, deci, că al treilea motiv sună așa: „Batem câmpii, adică *battre les champs*, cum s-a răzoiat la mine/prin anul întîi un seminarist”. De asta citesc, pentru că-mi place la nebunie să bat câmpii, să iau un rînd așezat disciplinat pe foaie și să fac din el zece rînduri alergînd aiurea prin cap, să însemnez paginile într-un cod secret de lectură, să umplu spațiile albe cu tot ce-aș vrea eu să-i spun autorului dacă ne-am întîlni din întîmplare la brutăria de lîngă Cișmigiu, să parcurg distanța de la capătul rîndului tipărit pînă la capătul paginii cu un aeroplan din care se văd cîmpurile întinse ale textului, să mă îndepărtez de la subiect din ce în ce mai mult, pînă ajung să flutur din brațe de pe malul celălalt, să mă apuc de digresiuni infinite, conștientă fiind de faptul că digresiunea înseamnă în astronomie depărtarea aparentă a planetelor față de soare, să dau tîrcoale unei fraze pînă încep să pricep ce vrea să spună, să înconjur paragrafele de cîte trei ori murmurînd „asta-i bună, asta-i foarte bună”, să tai burta textului ca pe pește și să înghesui în ea toate trucurile mele, giumbușlucurile și lucrurile pe care le spun numai în șoaptă, să port discuții mai lungi decît zilele de post despre mînușile personajului X, mîtușile lui Y și disperarea lui Z, să deschid acolade numai pentru că felul lor de a se răsuci ca mustățile iarna e mai frumos decît apucăturile oricărui alt semn grafic (și pentru că, în Evul Mediu, acolada era o lovitură ușoară dată cu latul spatei peste umărul cavalerului proaspăt inițiat). Pe scurt, îmi place să citesc ca să bat și ca să-mi iau câmpii.

Dragă domnule Bert V. Royal,

Sîntem un grup de spectatori cu vîrsta trecută cam de mulțșor de 16 ani. Vă scriem pentru că am văzut în România filmul regizat de dumneavoastră, *Easy A* (tradus la noi *Păcătoasa*). E o comedie bună, ne-a creat bună dispoziție. Avem o singură sugestie: să mai faceți un film, o continuare, în care să aduceți personajele mature din planul doi în prim-plan.

FILM

Iulia BLAGA

Știți cum se uitau sălbaticii la cinema, celebrul caz real povestit de antropologi? Se întrebau ce se întîmplă cu găina care iese din cadru. Unde se duce? Cine o prinde? Se comportau la fel ca parizienii cărora în 1895 le-a înghețat sîngele în vine văzînd cum intră trenul în gara din La Ciotat, drept pentru care s-au ridicat de pe scaune să fugă. De ce vă spunem toate acestea? În filmul dumneavoastră, personajele mature (care sînt, normal, roluri secundare din moment ce filmul e destinat adolescenților) sînt atît de vii și de amuzante încît am vrea dacă nu să le cunoaștem, cel puțin să le

mai vedem. No-
uă ni s-au

părut cu mult mai interesante decît adolescenții – personaje principale.

Firește, personajele n-ar fi fost nimic fără actorii care să le dea viață, cum se spune. Ce le-ați făcut Patriciei Clarkson, lui Stanley Tucci, Thomas Haden Church, Lisa Kudrow și Malcolm McDowell? Nu spunem că Emma Stone, care o joacă pe eroina Olive, nu e drăguță și talentată, dar e și mai talentată cînd lîngă ea apare un matur. În secvențele de la domiciliul familiei Penderghast, îți vine pur și simplu să faci „pssst” către personaje și să sari în film. Domnul și doamna Penderghast sînt părinții ideali și totul e galben pal și calm în preajma lor. Cînd Olive spune

ceva care trădează o mică plictiseală (mai ales cînd se trădează că are probleme la liceu, cu colegii), părinții se privesc rapid, dar continuă să se poarte ca și cum nu ar fi observat nimic. O juma' de minut mai încolo tatăl îi spune: „Scumpo, vrei să ne spui ceva?”.

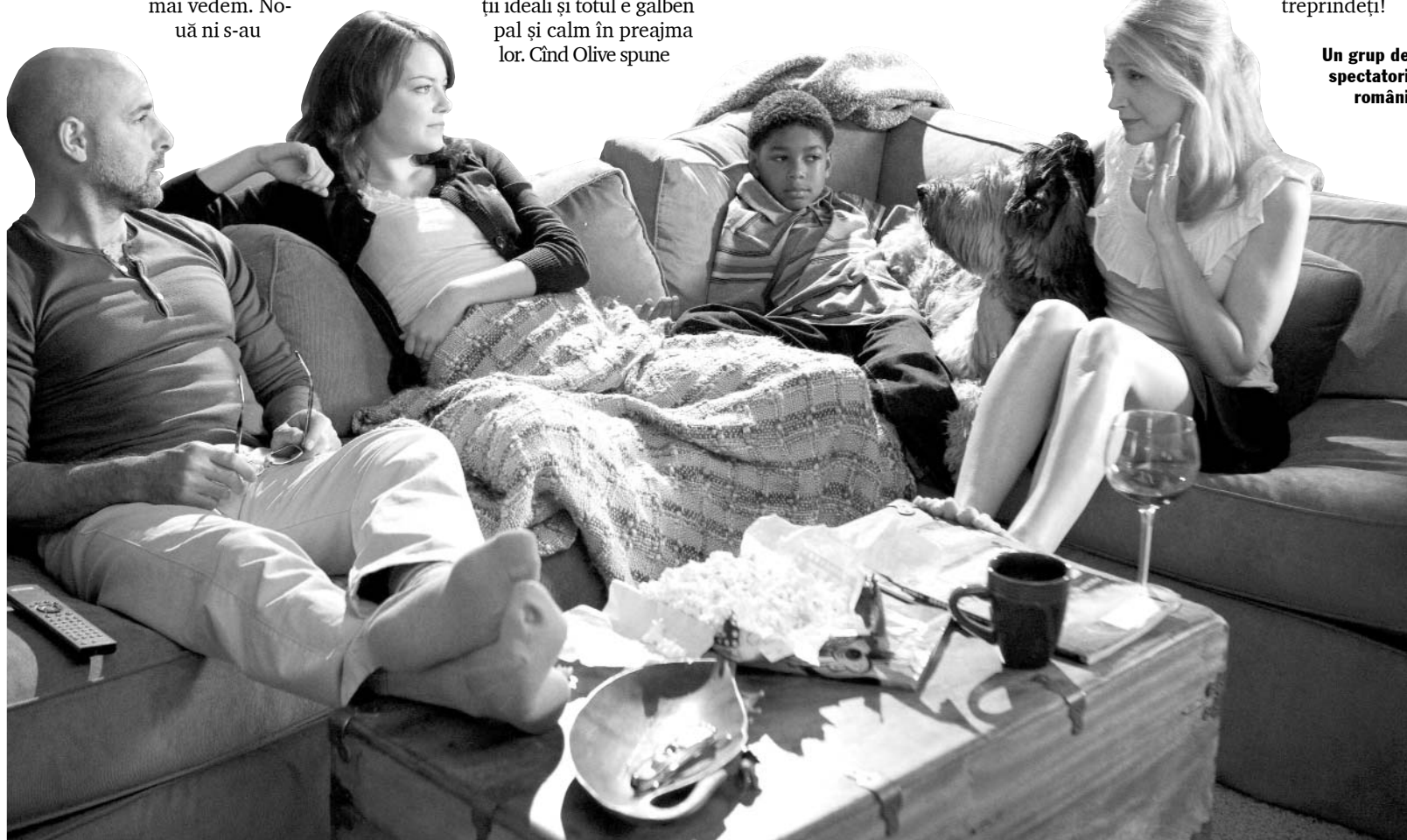
Noi n-am avut asemenea părinți. Pe noi ne trimiteau părinții la școală cu cheia de gît și nu ne lăsu să luăm decizii după capul nostru și nu ne spuneau: „Și eu am fost ușuratică în școală”. Nouă ne spuneau cu obidă: „Cine m-a pus să fac copii! Mai bine m-ar lua moartea ca să scap”.

Domnule dragă, poate mai faceți un film și îi aduceți pe acești părinți ca și personaje principale. Poate faceți acum un film nu pentru adolescenți, ci pentru părinții lor care nu știu să fie părinți. Aici, în România, cu noua Lege a Învățămîntului, oricum copiii or să devină niște mici oameni mari. Așa cum oamenii mari muncesc mult ca să facă bani, ei or să facă tot posibilul (să tocească, să fure) ca să ia note mari. Totul e pe mai mult și mai repede. La noi familiile nu stau, ca în filmul dumneavoastră, săptămînal în salon ca să privească împreună un film pe DVD. La noi mai mult oamenii își dau sms-uri.

Nu spunem că toate personajele dumneavoastră constituie modele demne de urmat, dar toate sînt pline de personalitate. De fapt, am apreciat în film faptul că, spre deosebire de părinții Penderghast care sînt niște oameni destupați și originali, există și oameni mari rămași mici, cum e consilierul școlar interpretat de Lisa Kudrow. Femeia nu e fericită d.p.d.v. sexual alături de soțul ei (profesorul preferat al lui Olive), de aceea sucombă șarmului unui licean repetent, dar drăguț. E un punct de vedere interesant pentru că îți creează o paralelă între comportamentul femeii mature (și psiholog pe deasupra) și cel al adolescenței Olive care, deși a mințit că și-a început viața sexuală, are bunăta de a lua asupra ei „păcatul” femeii. Ajungînd aici, e interesant cum le-ați sugerat adolescenților că decizia pentru a-și începe viața sexuală le aparține, dar că ar fi mai bine dacă s-ar gîndi de 10 ori înainte. La fel, felul cum le-ați sugerat să nu fie bigoți.

În încheiere, ne reînnoim dorința de a vedea un film pentru părinți făcut cu la fel de multă intuiție și cu la fel de mult umor și vă urăm mult succes în tot ceea ce întreprindeți!

Un grup de spectatori români

ISSN 1584-8272

9 771584 827000 291